UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 10 10 06 04 012 6

DR
577
R54

Rif'at, Mevlânzâde
Hakk-ı vaṭan

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

2984
10/260

حق وطن

یاخود

طریق مجاهده ده حقیقت کتم ایدیله من

« سربستی » صاحب امتیاز ومحرری
مولان زاده
رفعت

استانبول
سربستی مطبعه سی
۱۳۲۸

٨٢٦١

Rif'at, Mevlānzāde

حق وطن

باخود

طریق مجاهده‌ده حقیقت کتم ایدیله‌من

Hakk-ı vatan

« سربستی » صاحب امتیاز ومحرری

مولان زاده

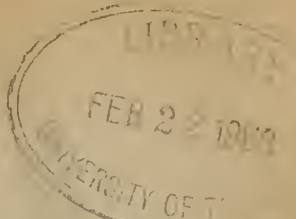
رفعت

استانبول

سربستی مطبعه‌سی

۱۳۲۸

DR
577
R54

حق وطن

یاخود

طریق مجاهده ده حقیقت کسب ایدیلمز

اوچنجی اردومزك رعد وبرقی آندیران قیامنه ، سلانیکده خفیاً تشکل ایدن « اتحاد وترقی » جمعیتی ؛ علاوهٔ نمایش ایتدی. عون وعنایت حقده بولنلر مظهر اولهرق بیلدیز سرایی حکومتنی ، حکمدارلری عبدالحمید ایله شاشرتدی ، خوف حیات دردینه دوشوره رك ۱۲۹۳ سنه سندن بری حکمی تعطیل ایدیلوب ، یالکز سالنامه لرده موادی صورتی مندرج قالان « قانون اساسی » یی تکرار اعلان وقبول ایتدیرتدی . والحاصل ۱۰ تموز ۱۳۲٤ یوم معزز ومحترمندن اعتباراً بتون احوال دکیشدی . بیلدیز حکومتنك غزته لره کرهاً درج ایتدیردیکی اوچ بچق سطرلق « مجلس مبعوثانك اجتماعه دعوت ایدیلمکده » دائر اولان وعد رسمیسیله قناعت اولندی . ملت حرکت احرارانه سنی بردن بره ، وفقط بر فوران عظیم ایله کوسترمدی . مملکتمزك هر یرنده ، الکهجرا بوجاغنده صدای حریت ومسرتی یوکسلتدی. سربستی مطبوعاته ، سربستی اجتماعه میدانلر آچیلدی ، ملتك ، هر صنف خلقك دردلری دوکلدی . باب عالی ، بتون مأمورین

بوغليان مليدن شاشردى . برهاى هوى عالمنه كيرلدى . حريتك جريان تام وشديدينه قابيلدى . قيود وشروط قانونيه استحقار ايديلدى . تدريجى تكامل قانونى ايله عادتا استهزا ايديلوراولدى .

ايشته بوجدال ، بوفوران هب انقلاب جلوه‌سى ايدى . بوهاى هوى ، بو ولولهٔ شادى هب تضيق نتيجه‌سى ايدى .

عثمانليلرك بوحركتى جهانه ، جهان مدنيته يابيلنجه انظار بصيرت ، ياروا غيار عثمانلى محيطنه ، عثمانلى حكومتنه ديكلدى . انقلابك كچيره‌جكى صفحات متنوعه‌يه منعطف اولدى .

محيط عثمانيده تظاهر ايدن بوحادثات عظيمه ، حقيقتده بر مقدمهٔ انقلاب ايدى . بوحادثات خيريه ، بيوك برفعاليت نتيجه‌سيده دكل ايدى . اساساً معظمات امور بالتصادف اله كچن برحالك ، برقدرتك حسن ادارەسى نتيجه‌سيدر . بناء عليه بومقدمهٔ انقلاب اوزرينه مهام امور جمهور مقتدر اللره ، كنج ، دينج ، و فكر ايجاده مالك دماغلره ، ماضيلرى ملوث اولميان ارباب حميته درحال كچمه ايدى ظن ايده بيلورز كه ادوار انقلابك صفحات اهوالى ضررسز كچريله بيلور ايدى ، حيات اجتماعى و سياسيمز بشقه بر كسوهٔ تعالى يه بورنمش اولەرق كورونورايدى ، ملل متمدنه اره‌سنه ناصيهٔ انسانيتمز كوستريله بيلور ايدى . حيفا كه بويله اولەمدى . بويله يابيلەمدى . احتراصاته ، شخصياته ، منافع خسيسه‌يه ميدانلر آچيلدى . بيهوده يره برچوق قانلر دوكلدى ، دوكلدى ده

ینه رجال انقلاب کندینی کوسترمدی. عنصر ملون عتیقه — موقت اولسه‌ده — تکرار مغلوب اولوب کیتدی .

بز ، بوراده اسرار وخفایای انقلابی تصویر ومحاکمه ایتمیورز ، بو جهتك عنعنه‌سیله محاکمه‌سی تاریخه عائددر . بز ، بورساله‌مزله مشروطیت دورنده کچردیکمز ، چکدیکمز اهوالك صفحاتی تصویر ایدییورز . حقمزده واقع اولان اسنادات غرضکارانه‌یی ، متنوع پروپاغاندالرك نردن کلمکده اولدیغنی محکمهٔ وجدان عمومیٔ ملته عرض و تقدیم ایده‌یورز . بووسیله ایله‌ده ملته رجالنی طانتمش اولیور، زیرا رجالنی بحق طانیمیان بر ملت هیچ برزمان انتباه دورینه کیره‌مز . احتراصات خسیسه و شخصیه ارقه‌سندن قوشانلرك بازیچه‌سی اولمقدن قورتیله‌مز .

برانسانی ماهیت حقیقیه‌سیله اکلامق قولای دکلدر . آلتون دکلدر که محکه اوروسون ، عیاری اکلاشلسون . زمان ایستر ، تماس ایستر ، ظاهر وباطنی تفریق ایدیجی کسکین نظر ایستر .

*
* *

الحق برعید اکبر ملی اولان ۱۰ تموز ۱۳۲٤ تاریخی تجیله لایقدر . بویوم معززك نفحهٔ حیات بخشاسی بزی‌ده بیکلرجه مغدورین سیاسیه کبی تام اون ایکی سنه محبسدن محبسه ، منفادن منفایه سوروکلندیردکدن صکره صوك منفامز اولان « یتن » دن ،

يمك « صنعا » شهرنده محروميت ايچنده فجايع تماشاسندن قورتاردى. بتون مغدورين سياسيه كبى بزده استانبوله، اوظلام كثيف استبداد ايله لطافت طبيعيسنى غائب ايتمكيوز طوتان پاى تخت شهيرمزه قوشمغه، آكا برآن اول قاووشمغه شتاب ايتدك .

يمندن ؛ ايكى مظلوم ايله ، همده سنه لرجه « صنعا » زندانده تعريفى ، توصيفى توكلر اوريرتمجك بر محروميت ايچنده قالمش ايكى رفيق ايله يوله چيقدق .

بورفيقلرمزك برى قصيده جى زاده ضيامنلا بك ، ديكرى كمال پاشازاده سعيد بك ايدى . بوذواتك اسباب نفى وتعذيبلرى حقنده بيان معلومات فكرنده دكلز . بزشخصياتله اوغراشمق نيتنده دكلز . ايشته بوذوات ايله « صنعا » شهرندن آيرلدق . استانبوله عزم ايتدك . يولده بوذواته واقع اولان خدماتمز اونوتلسه بيله وجداندن هرحالده سيلنه مامشدر .

ايشته بوذوات ايله ، دها يولده ايكن استغرابمزى موجب ، حتى جرأتمزى كاسر برحالى دوشونمكده ، يعنى سلطان عبدالحميدك مقام سلطنت وخلافتده بقاسنده وطن نامنه بيوك تهلكه لر كورمكده ايدك . يكيدن خونين مناظر تماشاسندن قورقمقده ايدك . بونكله برابر برعزم ايله ، فقط برعزم جدى ايله تسريع حركت ايده يور ، سلطان عبدالحميدك خلعنه بتون موجوديتمزى حصر ايتمكه يمينلر ايليور ايدك .

هرنه ایسه استانبوله تقرب ایتدك . « بیزانس » دن موروث بیك درلو فضایح مقری اولان بو پای تختمزه کلکده ایدك . ازمیره وصولمزده اتحاد و ترقی جمعیتندن استحقاقمز فوقنده استقبال کوردك . نهایت استانبولده دخی یوز بیکلرجه خلق جانبندن القیشلره مستغرق اولدق .

*
* *

استانبوله وصولمزله احوالی تدقیق ایتدك . فنا و مخاطره لی علائم کوردك . اوت، ملت ده، حکومت ده، حتی نکهبان مشروطیت صفتنی آلان « اتحاد و ترقی » جمعیتی ارکانی ده سکرات انقلاب ایچنده چالقانمقده ایدی . اعتدال ایله ، انقلاب دورینه کیرن زواللی ملتمزی — سویهٔ ادراکنه ، محیطنده کی احتراصات متنوعه سنه ، بلانفریق دین و عنصر تحکیم حاکمیتنه — التفات ایدن یاقان یوق ایدی . حق آدمیتنی تعلیمه ، تدریسه ، جدی وصمیمی برعزم ایله قویولان یوق ایدی . هرکس کندی هوا وهوسی آرقه سندن قوشمقده ایدی . والحاصل هر صنف محافلك ، اصناف و حمالك یکانه مشغله سی سیاست اولمشدی . هرآغزدن یشاسون حریت ، یشاسون مساوات ، یشاسون عدالت صدالری جیقیور ، فقط منجیٔ امم اولان بو کلمات عالیه نك نه کبی قوتلرله ، نه کبی دستورلرله ، نه کبی معرفتلرله حکملرینك تجلی ایده بیله جکنی دوشونمیورلر ایدی .

حالبوکه بوکشمکش اهوال، اخیارامته مهم وظائف تحمیل ایتمشدی . ملته حقنی ، حق آدمیت و حاکمیتنی اوکرتمك ، ضرره اوغراتمه‌دن بو سکرات انقلابدن قورتارمق لازم‌ایدی .

اوت ، اورته‌ده « نکهبان مشروطیت » صفتنی آلمش بر « اتحاد و ترقی » جمعیتی وار ایدی . بو محترم جمعیت ، ماتی قهری التنده‌ازدن هیکل استبدادی یرقمش اولدیغندن شخص معنویسی ، خلقك کعبهٔ آمالی ، قبلهٔ تعظیم وابجالی اولمشدی . فقط نه چاره‌که وطنی استبداد حمیدیدن قورتاران بو جمعیتك شائبهٔ غرضدن عاری پاك وجدانلره مالك محترم اعضا وارکانی آره‌سنه درحال‌ردای هدایه‌بورونمش ، فقط‌ضلال وجدانیدن نفسلرینی‌قورتاره‌مامش‌بیلدیز جاسوسلری‌قاریشمغه‌باشلامشدی . اسکی ملوث عنصر ایله پاك یکی عنصر خلط ایدیله‌رك بر هرج و مرج یولنه کیرلمشدی . رأس‌اداره‌یه‌ده برمعتادوزرای قدیمه صعود و قعود ایدنجه ارباب بصیرت مأیوس اولدی . درین درین انجامی دوشونمکه قویولدی .

*
* *

بز دها یولده ایکن ضیا منلا بك ایله سلطان عبدالحمیدك خلعنه عزم ایتمش‌ایدك . طائف منفاسندن عودت ایدن بدرخان پاشا زاده حسین پاشا ایله‌ده واپورده بو خصوصده حسبحالدن خالی قالمامش ایدك . استانبوله وصولمزدن بر قاچ کون‌صکره‌ده

اتحادو ترقی جمعیتنك استانبول مرکزینه مراجعتله بوخصوصی عریض و عمیق تفصیل ایده‌رك مقصده بلا غائله وصولك ممکن اوله بیله‌جکنی دلائلیله آکلاتمش ایدك . میل کوره‌مه‌یجه بزده جمعیتدن ایرلدق . مقصده وصول ایچون بالذات تشبثاته عزم ایتدك . اولا منفیلرله برلشدك . ارمنی وطنداشلریمزه اتحاد تکلیف ایتدك . کردقلوبی رئیسی مرحوم شیخ عبیدالله‌مخدومی سید عبدالقادر افندی‌حضرتلریله‌ده‌مذاکراتده بولندق . نهایت «حقوق عمومیه» غزته‌سنك اداره‌سنی‌ده‌الله آلدق . سلطان‌عبدالحمیددن دعوا ایتمك اساسندن مقصده کیرشدك ، مواعیده آلدانمه‌دق ، تهدیددن قورقمدق ، مخاصمات بیودی . درلو درلو انتریقه‌لر دونر اولدی . فقط تعقیب املدن بزی هیچ بر صورتله الیقویه‌مدی .

*
* *

استانبوله وصولمزده ؛ باش وکالتدن کوچك سعید پاشا ایندیرلمش کامل پاشا اصعاد ایدلمش ، بتون امور الله ویرلمش ایدی .

بالاده تفصیل اولندیغی وجهله اتحاد وترقی جمعیتی صافیتنی غائب ایتمکه‌باشلامش ایدی . صنادیداستبدادجمعیتده‌تکثرایتدکجه حریته‌قارشو بعض قیودوعقود باشلادی هله حریت مطبوعات ماضیلری ملوث اولانلرك هیچ ایشلرینه کلمدی ، مشروطیته

قانون فوقنده توقیفلر اجراسندن ضربه اورمغه باشلاندی . دور سابقدن مدور « صباح » ، « اقدام » کبی مطبوعات بو قانونسزلغی معتادقدیم وجهله آلقیشلامغه قویولدیلر . حالبوکه بوقانونسزلغك اك اوفاق جهتنه مساعده ایتمك بیوکنه میدان ویرمك اولهجغنی هیچده دوشونمك ایستهمدیلر .

حریت مطبوعاته ایلك ضربه پیرسیاست تلقی ایدیلان کامل پاشادن اورلدی . میزان صاحبی مراد بك خود بخود کامل پاشا امریله غزتهسی تعطیل، کندیسیده حربیه نظارتنده توقیف ایدلدی .

مرادبكك شخصی برطرفه براقهلم. قانون اساسیه ، حریت مطبوعاته قارشو کامل پاشانك بواستبدادینی بزدن بشقه مطبوعات عالمنده موأخذهایدن اولمدی. بز کامل پاشانك مشروطیته قارشو واقع اولان بوتجاوزینی شدتله موأخذه ایلدك . اوراالق ید اداره مزده بولنان « حقوق عمومیه » غزتهسیله بوبابده شوبندلری یازدق :

حقوق عمومیه دن : توصیو ٢٦

مقام صدارتك قانون اساسیمزه

تجاوزی

مراد بك ، صدر اعظم کامل پاشانك امر مخصوصیله دون

کیجه توقیف ایدلدی . بووادیده اوراق حوادث چوق شیلر یازدی . بزمراد بکك سابق ولاحق احوالندن شمدیلك بحث ایتمك ایسته‌مه‌یز . بز مطالعاتمزی ضربه‌لرمزی دائما وقتنده یازار اجرا ایده‌رز . بوراده بحث ایتمك ایسته‌دیکمز شی قانون اساسیمزه واقع اولان تعرضه راضی اوله‌میه‌جغمز کیفیتیدر . ۱۲۹۳ ده اعلان ایدیلوب اوتوزسنه‌عملدن ساقط براقیلان قانون اساسیمزه هرکیم تجاوز ایدرسه لعنت ایده‌رك مدافعه ایتمك ایستر‌ز . یعنی خلاف قانون — هرکیم اولورسه اولسون — توقیفی قبول ایده‌مه‌یز . مراد بك برجرم ارتکاب ایتمش ایسه قانون دائره‌سنده معامله اولنسون . مدعی عمومینك وظیفه‌سی نه‌در ؟ بوکون « زید » علیهنه واقع اولان تجاوزه سکوت ایده‌جك اولورسه‌ق یارین « عمرو » علیهنه عجبا عینی معامله اولنیه‌جقمیدر ؟ مأمورین وظیفه‌لرینی بیلسه‌لر نه اولور ؟ مراد بك نه اولورسه اولسون ، الکفنابرحرکتی بولنسون عجبااوکنی آله‌جق و کندیسنی توقیف و جزالندیره‌جق قانون یوقمیدر ؟ حکومت مشروطه‌فوق‌القانون بویله حرکاته باشلارسه‌مشروطیتك ضیاعندن ملت‌نصل‌امین‌اوله‌جق ؟ بوجهتلری اقتدارقانونیلری ایله شهرت بولان عدلیه نظارتندن صورار و مدعی عمومیی وظیفه‌سنك اجراسنه دعوت ایده‌رز .

دیکتاتورلك می ؟

صدر اعظمك برامریله تبعه‌دن هیچ بری سیاستهٔ مظنون ، هیچ بر عثمانلی مدعی عمومیلك امری اولمه‌دن ضبطیه‌لر طرفندن حبسه القا ایدیله‌مز . عکس تقدیرده مملکت بنه کیفی اداره اولنیور دیمکدر . قوانین اساسیه‌یه رعایت‌ایتمه‌ین صدر اعظمك شوحرکتنه دیکتاتورلك دیرلر . پورتکیزده مشروطیت اداره‌یی آیاقلر آلتنه آلان وبونجه قاریشقلقلره سبب اولان باش‌وکیل « فرانقو » ده بر سنه اول بووادیده دولتی‌ید استبدادینه الق ایسته‌مشدی . ایشته صدر اعظم پاشانك بوکونلرده کورینان حرکتی اوکابك قریبدر . برآی صکره اجتماع ایده‌جك اولان مجلس مبعوثانده‌عجبا کامل پاشا مسئولیتدن قورتولیورمی؟ لیبرال قابینه‌مزك قانونه مغایر اولان شوحرکتی اوروپاافکارینه نه کبی بر تأثیر حاصل ایده‌جکی تقدیر بیوریلیورمی ؟ کامل امضاسیله وایکی‌سطرلق برتلغرافله ضبطیه نظارتنه « فلانی توقیف ایدیکز » امرینی صدر اعظم ویرمك‌حقنه‌مالك دکلدر . وضبطیه ناظری اوامری اجرااینمزسه مسئول طوتیلماملیدر . مطبوعات قانونته رعایت ایتمه‌رك بر غزته‌نك موتهٔ اولسون تعطیلی‌ده بیوك مسئولیتی اثتاج‌ایدر . کامل‌پاشانك ادارهٔ مشروطه‌مزی مدافعه مقصدیله « عکس العمل » طرفدارلرینه بویله برضربه اورمق

لزومنی حس ایتمکده ایسه خطا ایدییور . حریتپرورلرله استبداد طرفدارلری نظرمزده ، نظر قانونده مساویدرلر . برینه شدتله دیکرینه ملایمتله معامله ایتمك قانون شکنلکدر .

« میزان غزته‌سی اذهان عمومیه‌یی تخدیش ایده‌جك یولده نشریاته دوام ایتمسندن طولایی اجرا اولنان تحقیقات نتیجه‌سنه انتظاراً دولتجه کوریلان لزوم اوزرینه مذکور غزته بالامر سامی موقتاً تعطیل اولنمشدر » کبی دولتك رسمی بر غزته‌سنه تبلیغات رسمیه درجی میزان غزته‌سندن زیاده اذهانی تهیج ایتمزمی ؟ بزمعتقدزکه کامل پاشا بومسئله‌نك معلمیدر . بتون بو حرکات مستبدانه بعدالمذاکره موقع اجرایه وضع ایدلمشدر . بوکون دیکتاتورلك ، یارین ادارهٔ عرفیه ، صکره‌ده استبدادمی ؟.. بونی دوشونمیه‌جك قدر کامل پاشایی صافدل بولمیورز . بونی اکلامیه‌جق قدرده ملتی احمق ظن ایده‌میورز . حقوق مقدسهٔ ملتك مدافعه‌سنی مصرانه طلب ایده‌رز .

بوندن مقصدمز مراد بکك قطعیاً حرکاتنی مدافعه دکلدر . آنجق حرکات مضره‌سنه قارشو اجرا ایدیله‌جك معامله‌نك قانون دائره‌سنده جریانی ایسترز .

بنه « حقوق عمومیه‌دن » نومرو ٣٠

شایان تأسف بر ملاقات

صدر اعظم کامل پاشا دون ساعت اون بچقده غزته‌مزك

مدیر مسئولی ملاقاته دعوت ایلدی . مدیر مسئول جمعیتمزك نظامنامه‌سی موجبنجه رفاقتله جمعیت جانبندن ترفیق ایدیلان بر اعضا ایله وقت معینده باب عالی‌یه کونده‌رلدی . تعیین اولنان وقتدن برساعت صکره صدراعظم کامل پاشا بو هیئت مرخصه‌یی نزدینه قبول ایله شو یولده خطابده بولندی :

— سز نه‌یاپیورسکز؟ وکلاعلیهنده‌ادارهٔ لسان‌ایدییورسکز. یویله دوام ایده‌جك اولورسه‌کز (الیله باب سر عسکری‌یی کوسترەرك) سزده مرادك کیتدیکی یره کیدرسکز .

یو تهدید آمیز خطابی اوزرینه هیئت مرخصه‌سی اعتدال دم‌ایله شو جوابی ویردی :

— پاشا حضرتلری ! بز قانونه مخالف بولنمایز . قانونك ویردیکی صلاحیت دائره‌سنده هرکسه‌قارشو حقوق ملتی محافظه ایله مکلفز . خلاف قانون حرکتمز واقع‌اولورسه محاکم دولت موجوددر .

بوجواب اوزرینه کامل پاشا دیرکه :

— جاهلسکز ! جوجقسکز ! دولتك بوکون نه کبی بر بحران عظیم‌ایچنده‌اولدیغنی بیلمزسکز . بزی راحت براقیکز . مشروطیت وجود بولسون . مشغولیتمزی بیلمزسکز ؟.

هیئت مرخصه :

— نه‌دن بیلمیه‌لم . اصول مشروطیته رعایت ایدن ، بر

حكومتك اتخاذ ايده‌جكى هرنوع حركت ملتجه معلوم اولمق اقتضاايتمزمى؟ كيزلى حركات ، افكار ملتده شبهه‌اويانديرمزمى؟ بدبخت مملكتمزده قانون اساسى موجودميدر ؟ دكلميدر؟ موجود دكلسه آنى بزه بيلديريكز . قانون اساسينك مدافعه‌سى ايچون هروقت حاضر بولنان بر جمعيتك اعضاسندنز . حريتپرورز وصوك درجه وملتمزى سوه‌رز . بوكون افراد جمعيتمزدن بر فرد يوقدركه (بوقدر مطالبنه قارشو سزدن حسن معامله كورمدكارى حالده) انتظام مملكتى اخلال يولنده بولنسون . چونكه اصل ادارهٔ مستبده‌دن ظلم كورن بزز . سز استبداددن منفعت بكلنلرى آرابيكز .

كامل پاشا بوكا جواباً و ملايم برلسانله « دولت بربحران ايچنده‌در . آنك ايچون لسانكزى اوكا كوره‌قو للانيكز .» اكا جواباً هيئت مرخصه « قانونك ، مشروطيتك ويردىكى صلاحيت دائره‌سنده حقوق ملتى محافظه ايله جمعيتمزك مكلف اولديغى» صدراعظمه‌بيلديردى. بونك اوزرينه مقام‌دولتلرندن جيقاركن دخى هيئت مرخصه‌نك « بشقه بر فرمان دولتكز وارميدر ؟ » استعلامنه قارشى صدر اعظم پاشا حضرتلرى « نصيحت ايديبورم» جوابنى ويرر . هيئت‌مرخصه « نصيحت دولتكزى پدرانه تلقى وقانونك ويردىكى صلاحيت دائره‌سنده حركتده دوام ايده‌جكزينى » اخطار ايدرلر . ملاقات ختام بولور .

ای حریتپروران ! وکلانك اجراآت سقیمه‌سی حقنده ترجمان قلوب ملت اولان غزته‌لر برشی یازدقلرنده نه‌صلاحیتله آنلرك محررلرینی ، مدیر مسئوللرینی ، صاحب امتیازلرینی صدر اعظم چاغره بیلور ؟ وظیفه‌سی خارجنده تهدید ایده بیلور ؟ بووظیفه شکنلکله قارشو سکوته‌می مقابله ایدیله‌جك ؟ برمأمور هانکی مقامده بولنورسه بولنسون حد ووظیفه‌سنه متعلق اولیان امور ایله اشتغال ایدنلردن ملست ، دولت دائمی ضرر کورور .

یازدیغمز شیلر طوغری ایسه « ناموس » او مأموری استعفایه دعوت ایتملی‌در . حقیقت دکل‌ایسه «محاکمه» مراجعتده سربستدر . بوکبی تهدیداته نه حاجت ؟ عجباصدر اعظم کندینی قانوندن دها قوتلی‌می صانیور؟ ودوشونه‌میورمی که‌او « قانون » برکون کندیسنی‌ده مسئول ایده‌بیلور ؟..

ای وطنداشلر ! مملکتمزك استبداد یوزندن دوچاراولدیغی فلاکتلری کیم یاپدی ؟ وظیفه‌سنی بیلمه‌ین وکلا دکلی ؟ قانون اساسی ۱۲۹۳ ده اعلان وقبول ایدلدیکی حالده شمدی‌یه قدر عملدن اسقاط ایتدیرن ویاکز سالنامه‌لرده براقان وکلادکلیدر ؟ اوتوز اوچ سنه قانون اساسیدن نه استفاده ایتدك ؟ بوکون قانلرمزك بهاسنه استبداد ایتدیکمز حقوق‌مقدسه‌یی بوکبی استبداد ایله‌بنه‌می ترك ایتمك دعوت ایدیلیورز ؟ بوکون‌ماتی‌سلاحسز ،

بیت‌المالی پاره‌سز ، حدودسزی محافظه‌سز ، نفوذ سیاسیسزی اهمیتسز براقان وکلا عجبا کیملر ایدی ؟ کامل‌پاشا داخل اولدیغی حالده بو انقاض سابقه دکلیدر ؟.....

* *
*

بز بویله‌جه « حقوق عمومیه » غزته‌سیله کامل پاشا و قابینه‌سنك تجاوزاتنی تنقیده دوام ایده‌یورایدك ، برجهتدن‌ده مقصد اصلیمزی تعقیب ایلیورایدك . کامل پاشا بزی تهدیده باشلادی، محاکمه‌مراجعت‌ایتدی . نهایت « فداکاران » ضروبنه فساد الی‌صوقدی. جمعیتی آمالنه‌خادم‌ایتمك تشبثاتنه قویولدی .

بز « فداکاران » جمعیتنده ایادیٔ خارجیه‌نك کیردیکنی کورنجه آیرلدق . مطبوعاتك ایلك شهیدی اولان رفیق محترم حسن فهمی‌بکله ، « سربستی » غزته‌سنی‌نشره باشلایوب مسلك احرارانه‌مزده‌دوام‌وثبات‌ایتدك. سربستی، نشریات‌احرارانه‌سی سایه‌سنده ملتك توجهنی پك آز بر زمان ایچنده قزاندی . سورومی کون بکون تزاید ایتدی . بوآرالق ساحهٔ سیاسته « احرارفرقه‌سی » آتیلدی .

*
* *

سلطان زاده صباح‌الدین بك احرار فرقه‌سنك رئیس معنویسی ایدی . احرارفرقه‌سنك نشرواعلان ایتدیکی‌پروغرام مشارالیهك « عدم مرکزیت » اجتهادی اساسنه کوره بنا

ايدلمشدى . بزايسه اصلاح احواله خادم اوله بيلهجك مصفا ، متجانس برفرقهٔ سياسيه تشكيلنه ايروجه ساعى ايدك . پروغرامز احرار فرقهسنك پروغرامنه من جهة توافق ايدييور ايدى . فقط بزم پروغرامده كى اجتهاد اداريمز دها واسع حريت اساسنه بنا ايدلمش ايدى . بز ، حقيقى بر انقلاب وجوده كتيرمك ، يعنى حكومتمزك قواعد اداريسنى بشقه بر رنك و قالبه صوقمق ، وبو صورتله سلامت واستقلال وطنى اساسلى صورتده تأمين ايلك ايسته يور ايدك .

اوت بز ، اسكى عنصر ايله يكى عنصرى آيرمق ، وامور ادارهٔ دولتى يكى عنصر النده كورمك ايسته يور ايدك .

اوت بز ، اسكيمش براداره يى ، اسكيمش قوانينى ، اسكيمش تشكيلاتى ، اسكيمش رجالى ايله قبول ايده رك تعميرينه جاليشمق كبى بيهوده وقت ضايع ايتمك ايسته ميور ايدك .

اوت بز ، بتون تشكيلات اداريمزى اساسدن تبديل ، بتون قوانينمزى تمامدن تغيير ايلك ، وبوصورتله تأمين تكملات آرزوسنده بولنان ملتلر كبى بكيدن قواعد اداري واجتماعيمزى متين اساسلر اوزرينه بنا ايتمك ايسته يور ايدك .

اوت بز ، كورييور ايدك كه ياقوه ده بولنان بر آرناؤودايله نجده بولنان بروهابينك ، استانبولده بولنان برافندى ايله يمنده بولنان برزيدينك ، سلانيكده بولنان بريهودى ايله حجازده بولنان بر

بدويلك ، قونيه‌ده بولنان برترك ايله سليمانيه‌ده بولنان بركردك ، اطه‌لرده بولنان برروم ايله واندە بولنان برارمنينك احوال روحيه واجتماعيه‌سى ، عرف و عادتى بر دكلدر . بو متنوع عناصر اوزرنده ادارهٔ مركزيه بر قانون حكمنى عين تأثير وقوتله تطبيقه مقتدر دكلدر .

اوت بز ، قوانينى عرف وعادات اقوام نظره النه‌رق تنظيمنى ، وبتون عناصرك يالكز « عثمانلى » نام مبجلى آلتنده اساسلى صورتده ربط وتوحيدينى وبوصورتله عناصر آره‌سنده اوته‌دنبرى موجود اولان قوميت اختلافاتنك رفعنى ايسته‌يور ، وحدت قوميه يه كوره‌دوائر ولايلك توسيعنى ، اكا كوره‌ده قوانين تنظيمنى اساس بيليور ايدك .

اوت بز ، هر قومى ، هر عنصرى بوصورتله استعدادينه كوره حر براقلمسنى ، ترقياتى ، تكملاتنى ايسته‌ديكى كبى دائرهٔ اجتماعيه‌سنده كوسترمسنى ايسته‌يور ايدك .

اوت بز ، حكومت نامنه اتخاذ اولنه كلان شدتدن ملتى قورتارمق جهتنه چاليشيور ايدك . زيرا بز ، تاريخمزدن ، قوت ايله ضبط وتسخير ايلديكمز ملل واقوامى اداره نامنه ، وآنجق تحصيلدارلق يولنده التزام ايدلمش شدتله غائب ايتمش اولديغمزى استدلال ايدييور ، وكورييور ايدك .

اوت بز ، اختلاف اديان و مذاهبى اتحاد سياسيمزه مانع

فرض ايده‌مه‌يز . زيرا بزمحقق بيليورزكه دين بشقه‌در ، ادارهٔ حكومت يته بشقه‌در . دين انسانلرك الله ايله‌ارتباط معنويلرينى قوتلنديرر . حكومت ايسه انسانلرك طبيعى اولهرق محتاجى اولدقلرى اشتراك منافعى اساسلنديرر . ملل واقوام دين اختلافاتندن زياده قوميت وتعاملنه ، عادات واخلاقنه رعايتسزلكدن شكايت ايدر ، فرياد ايدر ، صداى حقنى اسماع ايتديرمه‌يجه قيام ايدر ، عصيان ايدر ، رابطه‌سنى ، رابطهٔ سياسيه‌سنى فكه بتون قوت وموجوديتيله چاليشور .

اوت بز ، اطرافمزده بولنان ملل متمدنه‌ده ، حتى بزدن آيريلان بالقان حكومات صغيره‌سنده حق حاكميتك ، تابع ايله متبوع وظائفنك نصل تعين ايتمش اولديغنه دقت ايدلمسنى ، علوم وفنونك ابداع ايلديكى معاليدن اهاليمزك خصه‌ياب فيض و كمال اولمسنى ، انسانلرك انسانلقلرينى طانتديرمق ايچون دوكه كلدكلرى قانلردن عبرت النمسنى ، غربك اداري ، اقتصادى قطع ايلمكده اولديغى مراحل آره‌سنده بزده برموجوديت كوسترمكى والحاصل انسانلغه لايق انسانجه يشامق ، آدميته لايق آدمجه حكومت تشكيل ايتديرمك ايسته‌يور ايدك .

بوكون قوانين موجوده‌مزدن خبرى بيله اولميان بونجه عشاير مزوار . قوانين موضوعه‌نك قابليت عرقيه وقوميه‌لرينه ، عرف واخلاقلرينه مغايرتى حسبيله حال قيامده بولنان بونجه

خلقمز موجود . بوندن بشقه تعامله مستند معافيتلر ايچنده يشايان فرمانلرله متحصل امتيازلرطاشيان عناصرده‌وار ، توحيد وتنسيق ادارهٔ مملكتده بوفرقلرى نظر اعتباره المق مجبوريتى‌ده واردر .

ايشته بز ، عزت نفس قومى رنجيده ايدنمكسزين تشبثات نافعه وصناعيه وتجاريه‌يه ، وعلى الاطلاق ثروت مملكت وافراده متعلق مراجعاتده طرف حكومتدن تصعيبات واضاعهٔ وقت كبى حركاتك رفعيله تشبث شخصى‌يه ميدان ويرديرلمسنى ، پاى تختده و ولاياتده جارى ، وفقط هردرلو اقتدار وصلاحيتدن عارى مقلدانه بر ادارهٔ نظريه يرينه برادارهٔ اصليه وعمليه‌نك تطبيقى ، وحكومته مستولى هرنوع تغلب وتحكمك رفع ودفعى ، جنس ومذهب تفريق ايتمكسزين باجمله عناصر عثمانيه آره‌سنده مساوات حقوقك محافظه‌سيله بر اخوت وطنيه وجوده كتيرلمسنى ، سربستئ اديانه ، سربستئ افكاره ، سربستئ مطبوعاته هيچ بر بهانه ايله تجاوز ايدلامسنى ، سلطنت عثمانيه‌نك ومقام معلاى خلافت اسلاميه‌نك خاندان آل عثمانده محافظه‌سيله او مقامه لايق وقع وحيثيتك قانون اساسينك بخش ايلديكى حقوق دائره‌سنده تعرضدن وقايه‌سنى ايسته‌يور ايدك .

بو كون اداره‌مز بر ادارهٔ مشروطه ايسه ، حق حاكميتده ملتك النده ايسه هر برعثمانلى بوحاكميت مليه‌نك برجزئى تشكيل

ايدر . منافعنى ، ترقياتنى اجتهادينه كوره دوشونور ، وجدان عمومىٔ ملته عرض و وضع ايدر . بوحقيدر ، حق مشروع ومدنيسيدر . بوحقدن هيچ بربهانه ايله منع ايديلهمز . منعنه قيام ظلم مطلقدر .

*
* *

ايشته بز بويله برطرفدن احرار فرقهسنى ـ منتسبى اولديغمز حالده ـ حسبى مدافعه ايدييور . ترقى وتوسعنه صرف غيرت ايليور ايدك . ديكر طرفدنده صباح‌الدين بكه قارشو شدتله واقع اولان مهاجماتى مدافعه ايدييور ، هيچ بر كيمسهنك حريت اجتهادينه مداخله وتعرضه ـ مشروطى اداره قبول ايدلمش ايسه ـ حق اولهميه‌جغنى دلائل مقنعه ايله شرح وبيان ، وحكومتك دائما مؤثرات خفيهدن مصونيتنى و رهبر حركاتك آنجق قانون اولمسنى طلب ايدييور ايدك .

ميدان جدال توسع ايتدى . مطبوعات انقسام‌ايدركغريب رنك وجريانلر الدى . شخصيات انفعالات اورتهلنى ولوله‌يه ويردى .

انقلابك بودور هاى هوينده بتون نشرياتمزك بتون تشبثاتمزك سلامتنى ادعا ايدهميز . اساساً بيان اولنديغى وجهله حكومت موازنهسنى غائب ايتمش ايدى . عنصر قديم وجديدك رجالى بربرلرينه قارشمش ايدى . والحاصل نو ظهور فرق

سیاسیه ، عدم تجانسدن طولایی اورته‌لغی ولوله‌یه و برمش ایدی.

اوت ، انقلابك بودور کشمکشی آره‌سنده کمال جسارتله ادعا ایده‌بیلورز که بشقه‌لرینه نسبتله الك آز خطا ایدن بزلر ایدك الك اول تهلکه‌یی کوروب ملته ، رجال انقلابه اخطار ایدن ینه بزلر ایدك . بزم باشلیجه قصورمز . حلاوت کلامیه‌دن زیاده الفاظ شدیده استعمالمز ، وعنصر عتیق رجاله قارشو آچیقدن آچیغه وفقط مردجه مهاجماتمز اولمشدر . ایشته « سربستی » - مزك قولکسیونی میداندهدر . نشریاتمز بزی معاصرلرمزه طانتدیغی کبی تاریخ دنیلان مرأت محتشم اخلافه‌ده طانتقده تردد ایتیه‌جکدر .

*
* *

هر ماتك انقلابنده کورلمش اولدیغی کبی بزم ۱۰ تموز ۱۳۲٤ انقلابنده دخی عناصر اسلامیه وخرستیانیه آره‌سنده پای تخته ووولایاتده بر چوق سیاسی حتی ملی جمعیتلر ، فرقه‌لر تشکل ایتمش ، قلوبلر آچلمش ایدی .فقط حقیقتی کتم ایتیه‌لم. مملکتمزده هنوز مسالك اداری نشونما بوله‌مامش اولدیغندن بوجمعیتلرك ، بو قلوبلرك هیچ برینك اساسلی ، قابل تطبیق پروغراملری یوق ایدی . مملکتمزك حیات اجتماعیسنده کی تنوع هیچ اعتباره ، سویهٔادراك وعرفان هیچ ملاحظه‌یه آلنمامش ایدی . بتون بو جمعیتلرك بو قلوبلرك پروغراملری کوری

کورینه اوروپالك اداری نظریاتی اوزرینه بنا ایدلمش جاهلانه بر تقلیددن عبارت ایدی . شرقك غربدن اقلیماً اولسون ، عرفاناً اولسون فرقلری آرانمامش ایدی .

بو جمعیتلره بو قلوبلره آقین آقین انتساب ایدنلره کلنجه قسم اعظمی انتساب ایتمکده اولدیغی مسلك اداری یی نه تقدیر ایتمش ، نه ده تقدیر ومحاکمه یه لزوم حس ایلمش ایدی . جریان واقع ، شرقك اسکی علمی اولان « انتساب » اعتیادندن تولد ایتمکده ایدی .

اساساً بزده ؛ بیوکلرك ، پاشا افندیلرمزك دائره لرینه ، قپو اشیکلرینه انتساب ، فضل وعرفاندن زیاده باعث فیض ورفعتدر . طوغریدن طوغری یه فکر صاحبی ، مسلك صاحبی اولمق حتی کورنمك بو بیوکلره قارشو عادتا جنایتدر . کیمسه یه منت ایتمامك معتاد دکلدر ، سرکشلك اعتبار اولنور . هر حالده بر قازمه یه صاپ اوله بیلمك ایچون دالقاووق اوله رق یووارلانمق شرطدر ، کبرا آدابیدر !...

ایشته بو اعتیاد وتربیه اعتباریله درکه فراد ملتده خاصةً استانبول خلقنده استناد ایدیلهجك بر قپو اشیکی ارامق ، آکا صورتا قول ، کوله اولمق عادتدر .

اوت ، الی یوز کسور سنه دنبری بویله بر تربیه ده ، بویله بر اسارت ایچنده یشامق شبهه سز که عزت نفس شخص وملی یی

غائب ایدر . فقط بو کبی سرسملکلری فحول انقلاب ، اخیار امت امنای ملت دوشونوب دفع ایتمك یولنی کوسترمجك ایدی . حق آدمیت وحاکمیتی ملته آچیق بر لسان ایله تعلیم ایدوب کوسترمجك ایدی .

اوت ، تاریخه باقنجه کورورز که انقلابلرك بوکبی کشمکش ادواری آرمسنده بر چوق مجاهداتدن ، بر چوق مشکلاتدن بر چوق تصفیه‌لردن صکره فحول رجال ، متجانس فرق سیاسیه تشکیلنه موفق اولمشلردر . واساسلی مسالك اداریلرینك جدی تطبیقاتی سایه‌سنده منسوبی اولدقلری دولتی ، ملتی انقراض محققدن قورتارمشلردر .

اوت ، بر ملت حق حاکمیتنه نه صورتله و نه قوتله اولورسه اولسون بر دفعه صاحب اولمق لذتی حس ایتدیکی حیات اجتماعیسنك اسباب محافظه‌سنی دوشونور ، آرار ، متجانس فرق سیاسیه تشکیلاتنه باشلار . بوحال بر سوق طبیعی سیاسیدر فقط بر آنده بر کونده تجلی ایده‌مز ، قانون تکامله تابعدر . ملتك استعداد وقابلیتی نسبتنده سیر ایلر .

بویله بر دور تکامله ملت کیرنجه اساسلی ، متجانس فرقه‌لر تشکل ایدر . تشکل ایدن هربر فرقهٔ سیاسیه اجتهاد و قناعت وجدانیه وسیاسیه‌سنه کوره برخط اداری تعیین ایدر . مخالفی اولهجق فرق سائرهٔ سیاسیه‌یه دخی برحد کوسترر . فعالیتده

اعتدالنی محافظه، احتراصاته مغلوب اولمامغه غیرتله اکثریت ملتك توجهنی پروغرامنه جلب ایلر .

برمملکتده انقلاب حاضرلامق ایچون تشکیل ایدیلهجك جمعیت بشقهدر ، وجود بولان برانقلابی منافع واستقلال وسلامت وطن نامنهاداره ایتمك ینهبشقهدر. بونلرك آرهسنده کی فرق بك بیوکدر .

انقلاب حاضرلامق ایسته‌ین برجمعیت تجانس افکار آرهسنی ؛ فکر اداریسنی تعیین وتعقیبه لزوم کورمز ؛ آنجق علیهنه قیام ایدهجکی اداره‌یی بیقمغه عزمنی حصرایلر . بناءً علیه غروبنه ادخال ایدهجکی افرادك فکر واجتهادینی تدقیقه لزوم کورمز، « درجات » و « مراتب » ایلهجمع ایدهرك کوری کورینهمقصد وعزمنه آلت اجرائیه ایلر ؛ فکر اداری دائما بعدالانقلاب باشلار ، تطبیق ایدیلور .

بر مملکتده امور دولت وملتك حسن اداره وتمشیتی ، حق حاکمیت وآدمیتك محافظه‌سی یولنده عالم انسانیت برچوق، قواعد اداری‌تعیین ، بعضیلرینی‌ده تطبیق‌ایتمشدر . بوندن بشقه انسانده دائما بر قابلیت « ایجاد » واردر .

بناءً علیه‌اختلال جمعیتلری استحصال مقصدله فرق‌سیاسیه تشکیلاتی دورینه کیرنجه انقسام‌ایدر ، هرکسی اجتهادینه سالك اولمق اوزره حر براقور .

بلا عارضه سر كه‌جي‌يه واصل اولدق . عساكر عاصيه آره‌سندن كچه‌رك باب عالى قارشوسنده بولنان احرار فرقه‌سى مزكزينه داخل اولدق . احمد فضلى بكك بولنديغى اوطه‌يه كيردك . فضلى بكى ، باب عالى‌يه ناظر بر پنجره‌يه ديرسكلرينى ديكمش ، اورادن برفاجعه‌نك آن وقوعنه صبرسزلقله‌منتظر ، متلاشى برحالده ، وفقط برقوماندان‌وضعنده كوردك . كنديلرينه ياقلاشه‌رق احوالى ، هدف قيامى استفسار ايتدك .

اوت ، احمد فضلى بك تلاشله باب عاليده بر فاجعه‌نك آن‌ظهورينه انتظار ايده‌يورايدى . عساكرعاصيه‌يه دخى حصر نظر و دقت ايده‌رك بر امر ويرمك ، و فقط بو امرى طوغريدن طوغرى‌يه ويرمكده جسارت ايده‌مامكده اولديغى رعنا تظاهر ايده‌يور ايدى .

ورودمزدن ممنون اولدى . آياغه قالقه‌رق قارشولادى . بتون حركاتندن ، اعصابنك يأس و موفقيتك تلافى ايتديكى حدود مجهوله ايچنده بر تهيج عصبى ايله صارصلمقده اولديغى اكلاشيليور ايدى .

بز ، احمد رضا و حسين جاهد بكلرله ، حربيه ناظرى رضا پاشانك خبر قتللرينك صحيح اولوب اولماديغنى ، كامل وناظم پاشالرك موقع اقتداره كتيريلوب كتيريلەمدكلرينى استفسار ايتدك . احمد فضلى بك جواباً :

— آفندم نه کزر ! کیمسه‌نك کیمسه‌دن خبری یوق ! ایشته احمد رضا شوراده « الی ایله‌باب عالی‌یی کوسترمه‌رك »باب عالیده . عسکر بولندیغی اوطه‌یی قوشاتمش ایچرویه کیرمك عقل ایردیرمه‌میور . کیمکله خبر کوندرسه‌ك ؟!...

احمد فضلی بك بو صوك جمله‌یی اویله غریب بر ادا وصدا ایله تلفظ ایدوب بزه باقدی که بداهةً — همت سزه قالمشدر — دیمك ایستدیکی اکلاشلدی ، بتون جوارحی بو مقصدی افهام ایتدی .

بز احمد فضلی بکك مقصدینی اکلامامش کبی کورندك . کندوسنه تأثیردن خالی قالمیه‌جق شو سوألی ایراد ایتدك .

بن — قصیده‌جی زاده ضیا منلا بکك ترتیبات واقعه‌یه رأیلری منضمیدر ؟

فضلی — خیر .

بن — نیچون خبر ویرمدیکز ؟

احمد فضلی‌بك برایکی ثانیه‌درین درین دوشوندی . یوزنده علائم یأس و ندامت آرتدی . دیدی که :

احمد فضلی — کیمی کونده‌ره‌یم ، همده بقالم کاورلرمی ؟

بن — اوت ، کلورلر . مساعده ایدیلورسه شمدی بر آدم کوندره‌یم .

دیدم . قبول ایتدیلر . درحال رفاقتمده بولنان دیشجی لئون

حکومت ایچنده حکومت وجوده کلدی. بالطبع استحصال حریته عازم اولان بر ملت بوکا تحمل ایده‌میه‌جکدر.

بناءً علیه بالاده بیان ایتدیکمز قواعد طبیعیه‌یه کوره انقلابمزك دور اولنه « سلطان عبدالحمید استبدادی » دور ثانیسینه دخی « اتحاد و ترقی تغلبی » دیه‌جکز وشو حاله کوره اوچنجی بر قوته یعنی « یاپیجیلر » ك ظهورینه منتظر اوله‌جکز...

ایشته بوکون بو اوچنجی دور انقلاب ایچنده‌یز. سعادت وطنی طالب، فقط بری کندینی « تغلبه » قاپدیرمش ایکی قوتك مصادمه‌سی آره‌سنده‌یز. ار کیچ مصارعه .....

*
* *

ایشته ۱۰ تموز ۱۳۲٤ انقلابندن ۳۱ مارت ۱۳۲۵ هائله‌سنه قدر بویله‌جه استانبول خلقی داخلی خارجی اضطرابات واحتراصات ایچنده، فرق سیاسیه‌نك منازعات شدیده‌سی، های‌وهوی جدالی اره‌سنده میهوت قالمشدی. فرق سیاسیه مجادلاتندن متولد مراد بکك وقلم غزته‌سی صاحبی صلاح بکك توقیفلری، صباح الدین بکله جمعیتك اختلافاتی، احرار فرقه‌سنك تشکلی، مطبوعاتك انقسامی احمد رضا بکك سلطان عبدالحمیددن هدایا قبولی، سلطان عبدالحمیدك مبعوثانه ضیافتی، کامل پاشانك احرار فرقه‌سنه تمایلی، فدا کاران جمعیتی حادثه‌سی، حربیه مکتبی حادثه‌سی، اتحاد محمدی جمعیتی حادثه‌سی، مراد وعلی کمال بکلرك استانبول مبعوثلغنه

جهدلری، پرەپالاسەکی اتحاد وترقی جمعیتك واحرارفرقەسنك ضیافتلری ، ولیعهد بولنان سلطان رشاد حضرتلرینه سوءقصد شایعەلری ، ساخته آژانس تلغرافلری ویافتەلر ، ارکای معدنی مسئلەسی، روم غزتەلری حادثەسی، اوجی طابورلرینك محللرینه اعادەسنه تشبث ، حربیه وبحریه ناظرلرینك عزلی ، کامل پاشانك سقوطی ، کامل پاشا مخدومی سعید پاشانك رواللری ، مطبوعات میثاقنی ، حسین حامی پاشا قابینەسنك خطالری ، اتحاد وترقی جمعیتك الده ایدیلوب سربستی ایله نشر اولنان خفی بیاننامەسنك تأثیراتی ، کامل پاشا بیاننامەسنك تأثیراتی احرار فرقەسنك نمایش استحضاراتی ، ونهایت محررلرمزدن حسن فهمی بك مرحومك قتلی و جنازه مراسمی کبی عوامل ومؤثرات استانبول خلقنی ، وبتون ممالك عثمانیه افرادینی شاشیرتمش ایدی .

ایشته بو کبی مؤثرات وعوامل، احتراصات سیاسیەارقەسندن جامهٔ حریته بورونمش اولدقلری حالده قوشمقده اولان منفعتپرستانك اغفالاته قوت ویردرك ۳۱ مارت ۱۳۲۵ هائلەسی ترتیب ایدیلوب وجوده کتیرلدی .

بز بوفاجعەیه دائر آیروجه مفصل بر تاریخچه یازدق ، لایقیله نشر ایدەمدك ایسەده قسماً طبع ایتدك . بناءً علیه بو عوامل ومؤثراتی بورادە تکرار تصویر ایتمیەجکز . یالکز

بو فاجعه‌نك آجی کونلرنده کوروب کچیردیکمز احوال واهوالی وخارج مملکتده کوردیکمز غرائب احوالی بسط وتصویر ایتمك صورتیله ملته رجالنی طاتمق کبی بر خدمتده بولنمغه غیرت ایده‌جکز .

* * *

۳۱ مارت صالی کیجه‌سنی ، هرشیدن یخبر افسرای جوارنده بولنان خانهٔ مادرده اسوده کچیرمش ، صباح آلاتورقه ساعت اوچده باب عالی جوارنده بولنان غزته‌مك اداره خانه‌سنه متوجه اولمش ایدم .

افسرای جاده‌سنی آهسته آهسته یایا اولهرق قطع ایتمکده ایکن قارشومزده ایکی دوست چیقدی . یوله دوامك مخاطره‌لی اولدیغنی عسکرك شریعت طلبیله قیام ایتمش ، فقط مقصد حقیقینك هنوز مجهول بولنمش اولدیغنی سویلدیلر .

بو تصادف و خبر اوزرینه بر دوشوندم . کندیمه وطن نامنه دوشه‌جك وظیفه‌یی تعیین ایچون حقیقت ماده‌یه وقوفك لزومنی حس ایتدم . درحال رفاقتمده بولنانوا وکیجه‌یی برابرجه خانهٔ مادرده کچیرن حرم اغاسی بشیر افندی‌یی تحقیق احوال ایچون بایزید جهتنه کوندردم . کندم دخی احبادن آصف پاشا خانه‌سنه کیتدم .

آصف پاشا خانه‌سنده دکل ایدی . ارکان عائله‌لری جانبندن

احترامله قبول اولندم . چوق کچمه‌دن پاشاده کلدی . قیام واقع حقنده آتیده کی تفصیلاتی ویردی :

آصف پاشا — آوجی طابورلری قیام ایتمش شریعت ایسته‌یورلر . بتون عسکر بونلره التحاق ایده‌یور . احمد رضا بکی ، حسین جاهد بکی ، رضا پاشایی اورمشلر . رؤسای اتحادی اعدام ایلمك ایچون ارایورلر . کامل پاشانك صدارته ، ناظم پاشانك حربیه نظارتنه تعیینی طلب ایدییورلر . حربیه نظارتنده مدافعه‌یه حاضرلق باشلامش ، میدانه طوپلر تعبیه ایدیلیور . اهالی اوزرینه بر سواری عسکر مفرزه‌سی سوق ایدلمش ، ضابطی قیام ایدن عسکر اورمش ، شایع اولان سوزلره کوره قیامی احرار فرقه‌سی اداره ایدییورمش . اتحاد محمدی جمعیتی ده برابر ایمش .

آصف پاشانك طوپلادیغی بو معلومات قناعت بخش دکل ایدی . وقایع مهمه‌ده خاصةً اختلال ، حرب کبی فجایع عظیمه‌ده اشاعات و روایات دائما بربرینی ولی ایدر . آعزدن آغزه انتقال ایده‌رك رنك حقیقیسنی غائب ایدر . هله قیام عاملی اولهرق آوجی طابورلرینك اورته‌یه آتیلمسی اتحاد و ترقی علیهنده واحرار فرقه‌سی لهنده بولنمسی وهلهٔ اولاده بادیٔ استغراب ایدی . زیرا آوجی طابورلری مناستردن « نکهبان مشروطیت » اولمق اوزره اتحاد و ترقی جمعیتنك طابی اوزرینه

استانبوله کتیرلمش ، کامل پاشانك سقوطنه دخی باشلیجه عامل بونلرك تکرار محللرینه اعاده‌لرینه‌واقع اولان‌تشبث اولمش‌ایدی. بو طابورلرك اتحاد و ترقی علیهنه قیامی هرکسی، بزی‌ده‌حیرت وترددلر ایچنده براقدی . بناءً علیه مسئله‌یی حقیله اوکرنمك، آکا کوره حرکتمزی تعیین ایتمك ایچون بزم بشیر افندینك ورودینه انتظارایلدك. چوق کچمه‌دن‌اوده کلدی . فقط آصف پاشادن فضله بر حوادث کتیره‌مدی .

بناءً علیه‌حل‌مشکل ایچون بشیر افندی‌یی احرار فرقه‌سی مرکزینه کوندردم . ایکی ساعت صکره عودتنده احرار فرقه‌سنك او آرالق‌قوهٔ اجرائیه‌سی مقامنده بولنان صباح‌الدین بکك سوت برادرلری احمد فضلی بکدن آتیده‌کی امری کتیردی .

بشیر — فضلی بکی کوردم . صوردم . دیدی که : چابوق کیت، رفعت بکه سویله، همان بورایه کلسون، قورقه‌جق برشی یوق ، ایشلر یولنده‌در !

احمد فضلی بکك‌بو سوزلری کرچه قیامك احرارفرقه‌سی مرکزندن اداره ایدلمکده اولدیغی‌شایعاتی تأیید ایتدی‌ایسه‌ده استحضارات واقعه‌دن بزی بیخبر بولندیرمش اولمری حسبیله اینانه‌میور ایدك. زیرا کرك احمد فضلی بکله ، کرك صباح‌الدین بکله آره‌مزده‌اولجه بعض ترتیبات حقنده مذاکرات جریان ایتمش

ایدی . قصیده‌جی زاده ضیا منلا بکك مطالعه‌سی اوزرینه مقرراتك غیر معقول اولدیغی اکلاشیلدیغندن اجراسندن صرف نظر ایدلمش و بوبابده ویریلان پاره‌لرده اعاده اولنمش ایدی .

هرنه ایسه فضلی بکك بو خبری اوزرینه احرار فرقه‌سنه قدر کیتمك قرار ویردم . آصف پاشا ایله وداع ایتدم. قپودن چیقنجه تکرار اقسرای جاده‌سنی تعقیب ایلمك ایسته‌دم . بزم بشیر افندی او طرفك عساکر عاصیه ایله محاط اولدیغنی بیان‌ایده‌رك آرقه‌دن‌قوم قپویه اینه‌رك شمندوفرله سرکه‌جی‌یه، اوراه‌ن احرار فرقه‌سی مرکزینه کیتمکی دها مناسب بولدی.

بشیر افندینك بو مطالعه‌سی اوزرینه او جهته ، یعنی قوم قپویه کیتمك اوزره یوله دوام ایتدك .

یکرمی دقیقه صکره بلا عارضه قوم قپویه واصل اولدق . استاسیونه کیروب سرکه‌جی‌یه بیلت آلدق . تام شمندوفره بینه‌جکمز صره‌لرده — نصل خبر آلمش اولدقلرینی بیلهم — ارمنی وطنداشلرمزدن بر هیئت اطرافمزی احاطه ایتدیلر . یولمزه‌دوامك قطعیاً مخاطره‌لی اولهجغندن بحثله بزی الیقویمقده اصرار ایلدیلر .

بومحترم وطنداشلرمزك اکثریتی ارمنی قومیته‌لرینه منسوب ایدیلر . او ارالق ارمنی طاشناقسیتیون قومیته‌سیله احرار فرقه‌سی آره‌سنده اتفاق درجه‌سنده برائتلاف موجود ایدی.

بونکله برابربو وطنداشلر دخی بزم کبی قیامك مرتبلریله هدفنی بر دقیقه اول اکلامق ، اکا کوره تدابیر اتخاذ ایتمك عزمیله اطرافه قومیته‌لرینه منسوب آتلیلر سوق ایتمشلرایدی. آنلرك کتیره‌جکلری خبرلری صبرسزلقله بکلیورلر ایدی .

بزه قارشو اظهار موت و محبت ایدن بو دوستلرمزك بعضیلری ایله فخر و مباهاته لایق دوستلغمز وار ایدی. همده بو دوستلق دور حمیدینك زندانلرنده ، محبسلرنده محرومیتلر ایچنده بولندیغمز زمانلرده حاصل اولمش ایدی .

هیچ برینی دیکرینه ترجیح اولنه‌میه‌جق درجه‌ده حمیت و انسانیتده موقع مخصوص صاحبی بیلدیکمز بو ذواتدن وان معتبراننده قره‌بت افندی ناتانیان ایله دیشجی لئون افندی‌یی ذکر ایله اکتفا ایده‌رز .

اینشته بزی یولمزدن صرف محبت سوقیله ، نزاکتك‌قبول ایده‌بیله‌جکی‌درجه‌ده‌برشدتله‌الیقویانلرك آره‌سنده بودوستلرمزده وار ایدی . قره‌بت افندی ناتانیان ، بزی او جوارده ساکن بولندیغی‌خانه‌یه کتوردی . نه چاره که بز ، وبو دوستلر بردرلو راحت ایده‌میور ، اندیشهٔ عاقبتله متألم اولیور اینك . قیام مرتبلری ایله هدفنی بر وضوح تام ایله بر دقیقه اول اکلامق ایسته‌یور ، بو یولده پك زیاده عصبیت وصبرسزلق کوستریبور ایدك .

نهایت بونلرك انضمام رأیلری ایله بزم بشیر افندی‌یی تکرار احرار فرقه‌سنه ، احرار فرقه‌سنده احمد فضلی بکه کوندردك ، قطعی خبر و معلومات ایسته‌دك .

ایکی ساعت قدر عیبوبتدن صکره بشیر افندی عودت ایتدی ، آصف پاشا خانه‌سنده کتیردیکی خبره یاقین خبرلر کتیردی ، بو وطنداشلرمزك حضورنده بیان ایله شوسوزلری علاوه ایتدی .

— فضلی بك عادتا کلدیککزه حدت ایتدی . دقیقه‌فوت ایتمکسزین کلسون دییور . قورقه‌جق بر شی یوق ایمش !..

تام او ارالق ارمنی قومیته‌لرینك تحقیق احوال ایچون اطرافه‌سوق ایتمش‌اولدقلری آتلیلرده عودته باشلادی — کویا هپسنه بر آغزدن‌تلقین ایدلمش — کتیردکلری خبرلر بربرینك عینی ایدی . جمله‌سی ، احرار فرقه‌سنك مدبر قیام اولدیغی ، عسکرك‌ده منتظم حرکت ایتمکده بولندیغی مرکزنده ایدی.

نهایت ارمنی وطنداشلرمزله ، او عزیز احبامزله وداع ایتدك . جناب حقه متوکلاً شمندوفراستاسیونه‌متوجه‌اولدق .

بو قدر شناس دوستلرمز مراحتمالله قارشو بزی یالکز کوندرمدیلر . رفاقتمزه درت‌مسلح آدم ویردیلر، که بونلردن بری دوستمز دیشچی لئون افندی ایدی .

*
* *

بلا عارضه سركه‌جي‌يه واصل اولدق . عساكر عاصيه آره‌سندن كچه‌رك باب عالى قارشوسنده بولنان احرار فرقه‌سى من كزينه داخل اولدق . احمد فضلى بكك بولندينى اوطه‌يه كيردك . فضلى بكى ، باب عالى‌يه ناظر بر پنجره‌يه ديرسكلرينى ديكمش ، اورادن برفاجعه‌نك آن وقوعنه صبرسزلقله‌منتظر ، متلاشى برحالده ، وفقط برقوماندان‌وضعنده كوردك . كنديلرينه ياقلاشه‌رق احوالى ، هدف قيامى استفسار ايتدك .

اوت ، احمد فضلى بك تلاشله باب عاليده بر فاجعه‌نك آن‌ظهورينه انتظار ايده‌يورايدى . عساكرعاصيه‌يه دخى حصر نظر و دقت ايده‌رك بر امر ويرمك ، و فقط بو امرى طوغريدن طوغرى‌يه ويرمكده جسارت ايده‌مامكده اولدينى رعنا تظاهر ايده‌يور ايدى .

ورودمزدن ممنون اولدى . آياغه قالقه‌رق قارشولادى . بتون حركاتندن ، اعصابنك يأس و موفقيتك تلافى ايتديكى حدود مجهوله ايچنده بر تهيج عصبى ايله صارصلمقده اولدينى اكلاشيليور ايدى .

بز ، احمد رضا و حسين جاهد بكلرله ، حربيه ناظرى رضا پاشانك خبر قتللرينك صحيح اولوب اولماديغنى ، كامل وناظم پاشالرك موقع اقتداره كتيريلوب كتيريلمه‌مدكلرينى استفسار ايتدك . احمد فضلى بك جواباً :

— آ افندم نه کزر ! کیمسه‌نك کیمسه‌دن خبری یوق ! ایشته احمد رضا شوراده « الی ایله‌باب عالی‌یی کوسترمه‌رك »باب عالیده . عسکر بولندیغی اوطه‌یی قوشاتمش ایچرویه کیرمکه عقل ایردیره‌میور . کیمکله خبر کوندرسه‌ك ؟!...

احمد فضلی بك بو صوك جمله‌یی اویله غریب بر ادا وصدا ایله تلفظ‌ایدوب بزه باقدی‌که بداهةً — همت سزه قالمشدر — دیمك ایستدیکی اکلاشلدی ، بتون جوارحی بو مقصدی افهام ایتدی .

بز احمد فضلی بکك مقصدینی اکلامامش کبی کورندك . کندوسنه تأثیردن خالی قالمیه‌جق شو سوألی ایراد ایتدك .

بن — قصیده‌جی زاده ضیا منلا بکك ترتیبات واقعه‌یه رأیلری منضمیدر ؟

فضلی — خیر .

بن — نیچون خبر ویرمدیکز ؟

احمد فضلی‌بك برایکی ثانیه‌درین درین دوشوندی. یوزنده علائم یأس و ندامت آرتدی . دیدی که :

احمد فضلی — کیمی کونده‌ره‌یم ، همده بقالم کاورلرمی ؟

بن — اوت ، کاورلر . مساعده ایدیلورسه شمدی بر آدم کوندره‌یم .

دیدم . قبول ایتدیلر . درحال رفاقتمده بولنان دیشجی لتون

افندی‌یی ضیا منلا بکی دعوت ایچون سلطان احمد جوارنده بولنان قوناقلرینه کوندردم . لئون افندی برمدت صکره عودت ایتدی و شو خبری کتیردی . دیدی که :

لئون افندی — ضیا منلا اخشامه قدر خبر بکلمش ، بر طرفدن خبر کلمه‌نجه ، عسکرلکده پادشاهم چوق یشا نعره‌سنه باشلادقلرینی کورنجه تلاش ایتمش جاده بوستانی جوارنده او کونلرده کیرالامش اولدیغی کوشکه کیتمش یارین کله‌جکلری محتمل ایمش .

بو آرالق احمدفضلی بکله برابر بولندیغمز اوطه‌نك قپوسی خفیف اورلدی . فضلی بکك « کیریکز » امری اوزرینه طانیمدیغم برآدم کیردی و فضلی‌یه :

— پرنس حضرتلری استنپولی کوندرمشلر . مولان زاده‌یی بولوب برابر کتیرمکزی امر ایتمشلر .

فضلی بك بکا باقدی — هایدی یالی‌یه کیدهلم — دیدی.

صباح‌الدین بکك بو کیجه دعوتنه اجابتی مصلحته موافق بولدم . رفاقتمزده بولنان ارمنی وطنداشلرمزی تأمین ایدرك صاودم . یانمده یالکز بزم بشیر افندی قالمش ایدی .

فضلی بکله برابر احرارفرقه‌سندن چیقدق، رفاقتمزه اوزمانلر « عثمانلی » غزته‌سنده چالیشمقده اولان بازبازیان افندیده منضم اولدی . بویله‌جه قوری چشمه‌ده واقع صباح‌الدین بکك

ساحلسرای عالیلرینه واردق . رختمده خدمه بزی استقبال ایتدی . احمد فضلی بکك اشارتی اوزرینه بازبازیان افندی ایله بزم بشیر افندی سلاملغه، احمد فضلی بك ایله بزده حرم‌جهتنك محتشم صالونده بولنان صباح‌الدین بکك حضورینه جیقدق . پرنس ، بزی نزاکتله استقبال ایتدی . بزده ایجاب ایدن حرمت و تعظیمده ذهول ایتمدك . حادثاتی دکل ، کندولرینی زیارته کلن مسافرلری اداره‌یه وافی بولنان قوهٔ نطقیه‌لرینك بر قاچ بلیغ روحنواز جمله‌لرینه مظهر اولدقدن صکره او مزین اسکمله‌لردن برینه قعودمزه مساعده ایده‌رك ذات اصیلانه‌لری آیاقده ، الاری جیبلرنده او کنیش و محتشم صالونده غریب بر وضع ایله یورویه‌رك کمال وقار و شهامتله شو سوزلری سویله‌دی :

صباح‌الدین بك — ایشته بز طورر ، طوررده میدان سیاسته بویله آتیلورز . میرم احوالی نصل بولدیکنز ؟

صباح‌الدین‌بکك بوخطابی مبالغه‌ایتمیه‌رك‌سویلرم که اوزرمده شدید بر الکتریق جریانی حاصل ایتدی . عادتا صالونك دیوارلرینی ، عینی احتشام ، عینی ادا ایله بو کلماتی طورمه‌دن تکرار ایده‌یورلر صاندم .

پرنسك ! او مبنی مینی وجودیله بو بیوك جبروتی خطابی نه یالان سویلیه‌یم بنی مبهوت ایتدی . ترتیباتی غایت مکمل

و همان نتیجه‌نك استحصال و سلطان عبدالحمیدك خلع ایدلمکده اولدیغنی ظن ایلدم .

صباح‌الدین بکی صمیمیتله تبریك ایتدم . عقلمه کلن شو فکری‌ده بیان ایدرك دیدم که :

— اوت، بتون اردوالده‌ایدلمش اولدیغی کورینیور. حرکتده انتظام مشهوددر. موفقیتکزی تبریك ایده‌رم. فقط دونمادخارج قالمش ایسه و عبدالحمیدك طرفنی التزام ایلر ایسه قورقارم که اردو تأمین مقصده کافی کله‌مسون . زیرا قیام ایدن عسکرده تحقیقاتمه کوره بر دانه بحریه‌لی نفر بیله یوق ایمش ؟

بو مطالعه‌م صباح‌الدین بکی بر آز دوشوندیردی . احمد فضلی بکه معنالی باقه‌رق بکا :

— دونماده بزم ایله‌در .

دیدی . و احمد فضلی بکه آتیده‌کی امری همان‌ویردی .

—استنبوطی آل . چابوق آثار توفیقه کیت علی‌قبولی‌یی کور ؛ بندن‌سویله، همان بر طاقم بحریه‌لی چیقارسون‌خارجده‌کی عسکر ایله برلشدیرسون . بیلدیرمه‌دن شمدی طوغریدن طوغری‌یه برطوپ انداخت ایتدیرسونلر !..

احمد فضلی بك ، صباح‌الدین بکدن تلقی ایلدیکی بو امر اوزرینه صالوندن چیقدی . بر قاچ دقیقه صکره‌ده یالینك رختمنه‌رامپه‌ایتمش ایستیم‌اوزرنده‌بولنان‌استنبوط حرکت‌ایتدی.

چوق کچمه‌دن فضلی‌بك عودت ایلدی . علی قبولی‌قپودانه ملاقی اولمه بیلمك ایچون یولده ، زرهلی اطرافنده کچیردیکی احوالی مبالغه ایله اکلاتدقدن صکره علاوةً دیدی که :

— نهایت مرض ایتدیکم مشکلاتی اقتحام ایده‌رك علی قبولی بکی کورمکه موفق اولدم . امر عالیلرینی تبلیغ ایتدم . شمدی عسکر اخراج ایده‌جکلر و آنجق طوب انداختنی سائر ضابطانله هنوز اکمال مذاکره‌ایده‌مامش اولدقلرندن ممکن اولمیه‌جغنی و فقط مرحالده بو امرك دخی صباحه قارشو انفاذ اولنه‌جغنی وعد ایتدی .

صباح‌الدین بك بر غرور و جبروت روحانی ایله :

— تشکرلر ایدرم .

*
* *

نام بو صره‌لرده ایدی که قولاغمزه بیلدیز جهتندن سلاح سسلری کلمکه باشلادی . جمله‌مز تلاش ایتدك . سلاح استعمالنه باعث اسبابی اکلامق مراقته دوشدك . صباح‌الدین بك معنالی بر نظرله احمد فضلی بکه باقدی . بونه‌در ؟ دیمك ایستیه‌یور ایدی . احمد فضلی بك بر یأس نام ایله :

— بیلمیورم افندم . دیدی .

خوف ، اوهام محتشم صالونده بولنانلری استیلا ایلدی . یاپیلم آتشی‌ایسه کیتدکجه زیاده‌لشیور ، ایکی طرفلی‌اولهرق عکس

ایده‌یور ایدی . یالی‌یه‌ده تقریبه باشلادی. حرم‌جهتنده‌قادینلرك تلاش اماره‌لری اوعمتشم صالونه‌قدر عکس ایتدی. صباح‌الدین بك بریأس و هیجان تام ایله بزه :

— لطفاً بر آز سلاملغه چیقارمیسکز ؟..

دیدی . بز درحال‌صالونی ترك ایله باغچه‌دن کچه‌رك‌سلاملق اعتبار اولنان دائره‌یه کلدك .

* * *

برمدت صکره استنبولك حرکت ایتمکده اولدیغی حاصل اولان کورلتیدن اکلاشیلدی . ناکاه ظهور بوحادثه‌یه قارشو یکیدن اتخاذ تدابیر ایدلش و بنه صباح‌الدین بکك بر تعلیمات مخصوصه‌سیله برینك بر جهته سوق اولنمش اولدیغی ذهابنده بولندق . ذهابمز مکر خطا ایمش ، پرنس حضرتلری ! « ایشته بز طورر ، طوررده میدان سیاسته بوبله آتیلورز ! » کلامنی بزه بر قاچ ساعت اول کمال‌عظمت وجبروت ایله‌صرف ایتمش ایکن بودفعه بتون توابعی ایله ، حتی احمد فضلی بکی‌ایله برابر استنبوطه بینه‌رك دکزه آچلمش ، وجود قیمتدارلرینی قورشون منزلندن‌اوزاق بولندیروب نجات تحریسنه قویمش !...

هرنه ایسه اوعمتشم ساحلسرای عالی‌یه یاقشمیان بزلر ایله طبیب خصوصیلری ، وبازبازیان‌افندی ایله مدیر امورلری‌امین بك قالمش ایدك .

سلاح سیلری ایسه دوامده کیتدکچه سرایه تقرب ایتمکده ایدی . بو آرالق بر ایکی عسکرك ساحل جهتندن آیاقلرینك متعاقباًده هوایه آتدقلری سلاحلرك سسلرینی ایشتدك. نفرلرك نظرمزدن کیزلنه‌مه‌یین بوحرکتلری مسئله‌نك بر فاجعه دکل بلکه بر قومیدیا اولدیغنی کوستردی . همان بنجره‌یه تقرب ایده‌رك نفره دیدم که :

— همشهری ! نه وار ؟ نیچون سلاح آتیلیور ؟..

— دیدیکمز اولدی! شریعت ویرلدی. شنلك یاپیورز ؟...

عسکر نفرینك بو جوابی هیجانمزی تسکین ایتدی. صباحدن بری جریان ایدن حادثات دماغمزی اساساً یورمش اولدیغندن بلا اختیار بولندیغمز اوطه‌نك برجهتنه اتکا ایده‌رك اویودق.

صباح قالقدیغمزده ، صباح‌الدین بکك سرای عالی‌یه تکرار عودت بیورمش اولدقلری خبرینی آلدق . بر آز صکره تکرار شرف ملاقاته مظهر اولدق .

بودفعه سلطان زاده جلال بکی‌ده صالونده برابر بولدق . پرنس حضرتلری ! بر ابتسام مخصوصله ، وفقط حجالتله کیجه کچیرلان احوالی توصیفه، حاصل اولان تلاشلك بیهوده اولدیغنی تعریفه وهرحالده کامل وناظم پاشالرك همتیله اکمال ترتیبات واعادهٔ انتظام ایدیلدیکنی بیانه باشلادی .

طوغریسی یا بز، او دقیقه‌دن اعتباراً صباح‌الدین بکاولان

اعتمادمز تزلزله اوغرادی . احوالك آنبآن تغیرنی خیرلی کورمیورایدك. جبانتله قارشمش خیالاتك عاقبت وطنی مخاطره یه اوغراتهجغنی تخمین ایلیور ایدك . بویله محتشم سرایلرك ، محتشم صالونلرنده اوطورانلرك ، حیاتك آنجق ناز وسعادتیله یشایانلرك معرکهٔ سیاستده ایش کوره بیلهجکلرینه ارتق احتمال ویرهمیسور ایدك . بوحادثه بزه و اخلافمزه واضح اولهرق اکلاتهٔ بیلور که برفرقهٔ سیاسیه یی ، بر انقلابی اداره ایتمك محتشم مطنطن پروغرامله دکلدر. رجالك قابلیت وعزملریدر.

*
* *

صباح الدین بك ینه استنبوطك احضارینی امر ایتدیلر . افرادعائلهلرینی « پندك » ده واقع کوشکلرینه نقل ایدهجکلرینی بزی ده احمدفضلی بکله لطفاً استنبوطله سرکهجی یه قدر ایصال بیورهجقلرینی بیلدیردیلر .

بعدالظهر ، چولوق چوجق استنبوطه بیندك . عادتا او محتشم سرایدن مهاجرت اولنیور ایدی .

پرنس حضرتلری احمد فضلی بکله بزه شو امری ویردیلر:

— استانبوله وصولکزله وقت غائب ایتمکسزین « سربستی » اداره خانهسیله احرار فرقهسی اوکنه « یشاسون شریعت ، یشاسون عسکر ، یشاسون مشروطیت » کتابهسنی حاوی برر بیوك سنجاق اعمال ایتدیروب تعلیق ایدیکز .

صباح‌الدين بكك بو امرينه مبهوت قالدم . جواب‌ويرمكه بيله لزوم كورمدم. درين درين انجامى، كچيريله‌جك فلاكتلرى دوشونمكه قويلدم .

*
* *

سركه‌جى اسكله‌سنه تقرب‌ايتدك . اسكله اوكنده برجوق خلقك طوپلانمش اولدقلرينى كوردك .

صباح‌الدين بك خلقك سبب اجتماعنى اكلامه‌دن بوخلقدن استفاده هوسنه دوشدى . بزه حاكمانه دينيله‌جك بر افاده ايله ديدى كه :

—باقكز اسكله‌يه برجوق خلق طوپلانمش بوندن‌استفاده ايتمليدر . سز بورادن بر صنداله اقطارمه ايديكز . طوغرى اسكله‌يه جيقكز . اهالى‌يه نطقلر ايراد ايده‌رك آمالنزه اولان مربوطيتلرينى تقويه ايديكز .

امرى امتثالاً درحال بر صنداله آتلادق . سركه‌جى‌يه طوغرى متوجه اولنجه صباح‌الدين بك بر سرعت تام ايله « پندك » تحريك‌چرخ عزيمت ايلدى ، كوزدن نهان اولدى . بو خطيب ، بزى سركه‌جى‌يه ، سركه‌جيده مجتمع اولان خلقه خطابت اختلاله سوق ايده‌رك كندينى استنبوطه دكزك طالغه‌لرينى يارمغه احتمالكه جوش و خروشه باشلايان خيالات داهيانه‌لرينك سنوحاتى‌ده‌بليغ افاده‌لرله اهدايه‌قويلمش ايدى .

سر کەجی اسکەسنه تقرب ایدنجه بن فضلی بکه :

— برادر ! اهالینك سبب اجتماعنی اکلامەدن طوغریجه اسکەیه چیقمق ظن ایدرم که بویله بر کونده معقول دکلدر . شویله بر طرفه یناشالمده احوالی اکلایەلم اولمزمی ؟

دیدم . فضلی بك مطالعەمی مصیب بولدی . سر کەجی اسکەسنك شمندوفر استاسیونی جهتندن قره‌یه چیقدق. سبب ازدحامی تحقیق ایدنجه صدارته تعیین اولنان توفیق پاشانك الای والاسنی تماشایه‌چون خلقك طوپلانمش اولدیغنی اکلادق !..

* * *

باب عالی‌یه طوغری فضلی بکله یورودك اداره‌خانه‌مزه تقرب ایدنجه آیرلدق .

سر بستی اداره‌سنی بر چوق عسکر ، وخواجه‌لرله طولمش مر بری کندی عقلنه کوره برطاقم مطالب درمیان ایده‌رك نشریاتی طلب ایلمکده ایدی . بونلری بر صورتله اسکاته غیرتله انجامك وخاطری ملاحظه‌یه قویدم .

ایشته بویله‌جه‌ینه درت‌بش‌طلبه ایله اوغراشور کن قیصریه منفاسندن بری کندولری‌ایله دوستلغمز ، حتی افکارا حرارانه‌دن متحصل براخوت معنویه‌مز بولنان ارکان حربیه قائممقاملرندن فیضی زاده علی غالب بکی البیسهٔ رسمیهٔ عسکریه‌سیله اوطه‌مه کیردیکنی کوردم چهره‌سنده حزن وغضب تجلی ایتمش ایدی .

استقبال ایتدم. بر وقار عسکری ایله شو سوزلری سویله‌دی :

— رفعت بك کوردیکزمی حال نه اولدی ؟ سزه اوقدر اعتدال توصیه ایتمش ایدم .

— والله ، بنده متأثرم .

— ایشته مجادله‌ٔ قلمیه‌نك بو جاهل ملت اوزرنده عکس تأثیری ، نتیجه‌ده ایش تکراربزه قالدی. وداع ایچون کلدم . شمدی ادرنه‌یه کیدییورم . لطف حقله اردو حریتمزی ، مشروطیتمزی محافظه ایده‌جکدر . بونی تبشیر ایدرم .

— تشکرایدرم . بکابر تعلیماتکز وارمیدر ؟ یمین ایدرم که بو دقیقه‌دن اعتباراً بتون موجودیتمی سزه ، اردویه حصر ایده‌جکم .

— تشکر ایدرم . سزه اعتمادم واردر . ایجاب ایدرسه یازارم . هرحالده شمدیلك خلقی ، عسکری سکوته دعوت ایدیکز .

غالب بکله حزین حزین وداع ایتدك. موفقیتله دعالرایتدك. بومحترم دوستمز سلامت وطن یولنده غزای حریته کیدییور ایدی . بز زوالیلر قلم اليزده مبهوت مهوت قالمش ایدك .

بو قهرمان مجبمه اودقیقه‌ده غبطه ایتدم . عسکربولنمدیغمه قلباً آجی طویدم .

*
* *

ایشته قیامك ایکنجی کونی بویله‌جه شاشقینلقلر باشلامش ایدی. صباح‌الدین بك « بندك » « صاوشمش ایدی. حکومتده‌کی قدرت‌ده بتون بتون زائل اولنجه اسکی دورك خفیه‌لری میدان بولمش ایدی . انواع تحریکات ایله خلق وعسکر افساد ایدلمکه باشلانمش ایدی .

والحاصل قیامی تعقیب ایدن ماتملی کونلر ، استانبولی بیوك تهلکه‌لره القا ایلمش ایدی . حریت کلام ، حریت شخصیه‌محو اولمق مرتبه‌سنه وارمش ایدی . غزته‌لرك قسم اعظمی باشده عطوفتلو مهران افندی حضرتلرینك « صباح » ی اولدیغی حالده معتاد قدیم‌وجهله ولی نعمت ظل‌اللهه‌دعالرایله‌جمل مدحیه یاغدیریلور اولدی .

اورته‌ده بر بزم « سربستی » ایله برقاچ غزته دها هرنوع مخاطراته رغماً استحقار حیات‌ایله‌جهاد احرارانه‌ده‌دوام ایتدك. سرای جهتنه ، سلطان عبدالحمیده حاصل اولان تمایلك ، بو بابده کی پروپاغاندالرك کسر و دفعنه وار قوتله چالشدق .

اوصره‌ده یومی اولهرق انتشاره باشلایان « ثروت فنون » و « هلال » غزته‌لری دخی الحق ابراز حمیتده موقع مستثنا طوتدیلر.

ایشته نیسانك برنجی کونندن استانبولی ترك ایتدیکم طقوز نیسان ۱۳۲۵ تاریخنه مصادف پنجشنبه کونته قدر « سربستی » ایله بازیغمز مقالاتی خلاصةً درج ایده‌یورم .

« سربستی » دن : ۱ نیسان ۳۲۰

عموم ملت عثمانیه‌یی سکونته دعوت ایدرز . بوانشاده‌ملتك هیجانی‌موجب‌اولهجق صورتده‌حرکات تشویشکارانه‌یه‌جرأت، معاذالله نتایج وخیمه تولید ایدر .

. . . . . .

بز، هرحالده ملتیده، ملتك قرةالعیونی‌اولان عسکرمزیده سکونته دعوت ایدرز . افکار عمومیه ، حسیات ملیه علیهنده بولنانلری تقبیح ایدرز .

« سربستی » دن : ۲ نیسان ۱۳۲۰

عموم عساکر محترمهٔ عثمانیه بر طاقم ضعیف القلب نسوان واطفالی مهما امکن دوچارهیجان‌ایده بیلهجك نمایش وحرکاته نهایت ویرمهرك حقی اقامه ایچون نه‌قدرجلادت کوستردیلر ایسه، شمدی‌حقی محافظه‌ایچون‌ده‌اومرتبه‌اطاعته‌توسل ایتملری‌مقتضای حکمت و حمیتدر .

خلاصه ممالکمتمزده امر عدالتی ، انتظام و آسایشی ذره قدر خللدار ایتمهرك نمایشلره نهایت ویرلمسی ، علی‌الخصوص سلاح‌انداختهقطعیاً خاتمه‌بولمسی قرةالعیونمز معزز قرداشلرمز، قهرمان عسکرلرمزدن رجا ایدرز .

« سربستی » : ۳ نیسان ۱۳۲۰

امید ایدرز که قابینه فنالغك اساسی ، مصدرینی آرتق

خلقك هيجانى بادى اولان بو حال أليمك اوكى النمليدر. برده اجانب آره‌سنده پك چيركين بر صورتده اشاعه ايديلن مكتبلى ضابطلر شايعهٔ غير لايقه‌سنى صورت رسميه و قطعيه‌ده تكذيب ايده‌رك شرف جليل عسكريت اعلا و تشريف قلنمليدر .

« سربستى » دن : ٥ نيسان ١٣٢٥

اى عساكر مؤحدين ! شريعت نامنه سزه سويليورم كه اسلاميتك روح قوتى اردودر . اردونك‌ده روحى ومفكره‌سى مكتبلى ضابطلردر. بونلره ايليشمك حيات‌ملته جنايت‌ايتمكدر. شمديكى عالمده‌شجاعت عقليه و فكريه‌در كه برى بيكلره‌مقابل كليور . بر منورالفكر مكتبلى‌ضايع ايتمكه‌بيكلرله آدمى‌مبارزهٔ مدنيه‌ده غائب ايتمش كيبدر . بوزمانده يالكز شجاعت ماديه كافى دكلدر . زيرا اجنبيلر بزه فن حربله غلبه چالمشلردر .

بديع الزمان

سعيد كردى

« سربستى » دن : ٦ نيسان ١٣٢٥

اكر علم وعرفان ارزو ايتديكمز درجه‌ده هركسده بولنسه ايدى، مظاهرهٔ عسكريه‌ده‌اهالى طرفندن‌مطبوعاتمزدن برقسمنه قارشو روا كوريلن او تجاوز نا مشروع حصوله كلورميدى؟.. مشروطيتك اكبيوك شرطى طرف‌مقابلك دخى سوزلرينى

عین دقت و اعتدال ایله دیکله‌مك دکلیدر ؟ حتی اقلیته قارشو مجلسك طور نامقبولنی بز هرکون تعقیب ایتمیورمی ایدك ؟ اقلیتك‌ده اکثریت کبی عین اهمیت و کمال سربستی ایله استماع اولنمسنی طلب ایتمیورمی ایدك ؟ یوق ، یوق ، اساساً نامشروع اولان انتقامك بو قدر چیرکین بر صورتده خلقمزده تظاهر ایتمسی هرزمان مدخولدر .

« سربستی » دن : ٧ نیسان ١٣٢٥

مشروطیت تهلکه‌ده‌میدر ؟.. ایشته برسوال که هر برعثمانلی بی الکتریق قوتیله دوشوندیرمکه مجبور ایدر . اویله‌یا ! اوتوز شو قدر سنه‌دنبری کچیردیکمز حیات ذلیلانه ، عمر اسیرا حاطرلردن چیقار ، اونودیلور بلالردنمیدر ؟ او حالده تلاشه ، هیجانه ، خلجانه هرکسك یردن کوکه قدر حقی واردر .

. . . . . .

شهرمزده حصوله کان هیجان خارجه سوءتأثیر ابتدی . ولایات عثمانینك هرطرفندن پروتستولر یاغدیرلدی . ایکنجی واوچنجی اردولرمز غضنفران دلیران کبی کوکرمکه باشلادی. بونلرهپ نه ایچون ؟.. اوت ، مشروطیتك ، قانون اساسینك ایچوندر . بو قهرمان عسکره ، بو فداکاران ملته بزدن عظیم عظیم تحسینلر ، شاپاشلر .

« سربستی » دن : ٨ نیسان ١٣٢٥

استانبول جوارینی مظفر اردومز صارمش ، مشروطیت

عثمانیه‌مزی حتی موجودیت ملیه‌مزی حمایه و محافظه ایچون کلن بوقهرمان فدائیلرك قارشوسنده حکـومت نصل بر رتبه آلدیغنی نه ایچون بر بیاننامه‌ایله اعلان ایتمیور ؟..

نرمیه کیتسه کز روایتلر مختلف ، شایعـه‌لر متمدد بعض یرلرده فرحبخشا بعض محافلده دهشت آور حوادثلر اکسیك دکلدر .

. . . . . .

حکومت آیروجه بر بیاننامه نشر ایده‌رك اردوی عثمانی ایله هم افکار و آمال بولندیغنی ، موجب تلاش هیچ بر شی اولمدیغنی تأییداً اعلان ایدرسه هرکس ایش و کوچیله مشغول اولور . بر طاقم بدخواهانك آراجیف مصنعه‌سنه‌قارشو آزادهٔ تهییج بولنور .

« سریستی » دن : ۹ نیسان ۱۳۲۵

بوکون بتون عالم انظار دقتی مملکتمز ، علی‌الخصوص مشروطیتی محافظه امایله حرکت ایله‌ین اوچنجی و ایکنجی اردو هیئت عسکریه‌سنه منعطفدر .

موقعمز فوق‌العاده‌اهمیتلی ، او نسبتده‌ده نازکدر . حرکت اردوسنك قوماندانی اذهان‌عمومیه‌یی نشر ایتمش اولدیغی بیاننامه ایله تأمین ایتدی . خلقك بوزینی استیلا ایدن اصفرار حزین زائل اولدی . بزامید ابدر ایدك که حکومتده دیکر بربیاننامه

ایله اردو قوماندانه‌یرو اولسون. لکن حکومت بویله‌یاپمدی. سکوت ایتدی . حالاده ایدییور .

بو کون حرکت اردوسنك استانبولی دائراً مادار احاطه ایتمسی شبهه یوق که هرکسی تطمین ایدر . لکن عسکرك بو حالده دوامی البته بر نتیجه‌یه اقتران ایتملیدر .

. . . . . .

بز قناعت وجدانیه‌مزی سویله‌مك، همده صربست سویله‌مك ایسته‌یورز . اجتهادمزدن طولایی معاتب ایدلماملی‌یز .

معلومدرکه روم ایلی اردوسنك اعلان مشروطیتده ایفا ایتمش اولدیغی خدمات برکزیده‌یار و اغیارك نظر تقدیروالتفاتی فوق‌العاده جلب ایتمشدی . هنوز بویله قان دوکولمکسزین استرداد اولنان حریتدن تاریخده بر نشان کویله‌مامش اولدیغی عالم طرفندن تصدیق اولنمشدی .

فقط شوراسنی ده‌سویله‌مك اقتضاایدر که بونجه سنه‌لردنبری استبداددده الیشمش ، باصدیغی طوپراقلره منتلر ، استغنالر کوسترمش اولان جبابره‌استبدادی باشی بوش براقمق ، بونلرك حرکات مفسدتکارانه‌لرینی ترصد دائمی النده المامق بوکونکی نتایج الیمه‌یی حصوله کتیرمشدر .

بز بونی انقلابی متعاقب اخوانه سویلش ، ایضاح دخی ایتمشدك . فقط کمال عنف ایله‌جواب‌رد الدیغمزدن آیرلمشدق.

بوكون آرتق بونك لزومى ، لزوم قطعيسى حس اولنيور .

. . . . . .

اكر اوچنجى اردو صدر مشروطيتدن برى تكهبان ، ساهر مشروطيت اولهرق بروضعيت بيدارانه الماش اولسه يدى بوكون يىنه دعوات مفروضهٔ حضرت ظل اللهى ايصال كنكرهٔ اسمان اولهجقدى .

. . . . . .

بوكون يىنه بر طاقم تأويلاته الدانماملى ، اكر بودفعه ده حركت اردوسى يمنلره ، قسملره اينانوب قالقار كيدرسه امين اولهلم كه آرتق بوملتك انقراضى ، اضمحلالى محققدر . هانكى قانون ، هانكى وجدان ، هانكى منطق اوتوز اوچ سنهلك آتش فشان بر استبداد منبعنك بردنبره كلزار روايح فشان حريت حالته استحاله ايده جكنه حكم ايدر . قائل اولور .

. . . . . .

بش التى كشينك بيوك آطه يه نقليله ايش بتمزدى . بزبونى سويله دك لكن كيمسه يه اكلاتهمدق . بونلرك اللرى ، قوللرى متحرك اولدقجه استبداد ازاله اولمش صايىله بيليرمى ؟ بتون دوائر بونلرك منسوبلرى ، اقربالرى ، لطفديلرى ايله مالامال البت بونلر حريتك دشمنى ، دشمن بى امانى اولهجقلردر .

. . . . . .

اورته‌لقده آثاری کوریلان هیجان هرنه قدر حرکت اردوسنك بیاننامه‌سیله تسکین اولنمش ایسه‌ده شمدی دیکر بر هیجان بتون قلوب صافیهٔ ملتی استیلا و احاطه ایتمشدر . اوده حرکت اردوسنك استبداده قارشو حرکت قطعیه‌سنه قالمشدر. ایکنجی و اوچنجی اردونك شانلی عسکرلری آرتق بو امنیه‌یی قوه‌دن فعله چیقارملیدر .

سزده‌ای شوکتمآب! قدرت‌نصاب! آرتق انصاف ایتسه کزده کندی کندیکزه شویلدیز ساتوسندن چکیلیوسه کز ...

« سربستی » دن : ۹ نیسان ۱۳۲۵

ذات شاهانه‌نك کچن کون اسماعیل کمال بکه : — بتون ملت استبدادی ایسته‌سه بن ایسته‌م . بیوردقلری معلومدر . برده :

— ملت ایسته‌سه جانمی‌ده فدا ایدرم .

فرمایش لطیفیله بتون سویدای ملتی لبریز شادمانی بیوردقلری تطق عال‌العال شاهانه‌لرینی درخاطر ایتدیرمك ایسته‌رز .

اکر حالا شوکتمآب بو افادهٔ شوکتلرینی درخاطر بیورییورلرسه انفاذی زمانکده حلول ایتدیکنه بز کندیلرینی ایقاظ ایلرز .

بوکون اوتوز میلیون عثمانلینك سعادتی ، رفاهیتی ذات همایونلرینك ییلدیزدن چکیلمه‌لرینه متوقفدر، هم بو چکیلمه‌لریله

برشی غیب ایتمیور ثروت و سامان مخفیه‌لریده ینه کندیلرینك اوله‌رق فداایتمکه آماده اولدقلری جان شرین‌ده کارقاله‌رق چکیلسونلر .

* * *

ایشته ۳۱ مارت ۱۳۲۵ قیام عسکریسنك بویله فنا بر رنکه کیرمسی ، باخصوص هدف اصلی اولان « مادهٔ خامع » ترتیباتی جبانتله ممزوج خیالات ایله آلت اوست اولدیغنی ، هرکس کندینه مخصوص شخصی آمال واحتراصاته قاپیله‌رق بدبخت وطن ، زواللی ملت اتشلر ایچنده قالدیغنی کورنجه درین درین دوشونمکه ورفقاایله هیچ بر فرقه‌نك احتراصاتنه اهمیت ویرمکسزین اغفال ایدیان عسکرله ، بونلره پیرو اولان عوام صنفنك سویهٔ ادراك وعرفانلری نسبتنده بالاده نمونه‌سنی کوسترديکمز صورتده نشریاتده دوام ، ایده‌رك سرای جهتنه باشلایان تمایلی وار قوتمزله قیرمغه غیرت ایتدك. مساعیمز سایه‌سنده ادعا ایده بیلورز که بر چوق قانلی فجایعه مانع اولدق. زیرا « سربستی » نك خلوصنه، طوغری سوزی ایله طوغری اوزینه خلقده ، حتی عسکرده حرمت و اعتماد وار ایدی .

نهایت بالاده صورتلری خلاصةً یازیلان مقالات ایله سلطان عبدالحمیده ، ترك سلطنت تکلیفنده ، حرکت اردوسنه دخی

بو جهتك هر حالده نظر دقتمی لزومنی اخطار و تمنی ده بولندقدن عسکره موقتاً تعطیل نشریاته و استانبولی ترکه مجبور قالدق .

* * *

٩ نیسان ١٣٢٥ پنجشنبه کونی واپورمز اقشامه طوغری استانبول مرساسندن فك لنکر ایتدی . آغیر آغیر بر رفتار ایله سرای برونی دوندی ، آطه‌لر دکزینه باش ویردی .

استانبول، او پای تخت عثمانی، او « بیزانس » دن موروث بیك درلو حیله، بیك درلو آنتریقه ، بیك درلو فجایع وجنایات حقری؛ لطافت طبیعیسنی آرتدیرمق ایچون او آرالق، غروبك سونوك نورندن شفاف برتول لباسه آشفته جه بورنمش ، برعشوهٔ غرام‌فتان ایله نظرمزدن آهسته آهسته کیزله‌نیور ایدی .

بو شهری ترك ایتمکه بنی مجبور ایدن اسباب وحال، بیك درلو احتساسات ایله قلبمی، روحمی ایکله‌نیور ایدی. اوت شهرده حریت واستبدادك مصادماتی موجودایدی. بن ایسه وطندن بویله بر کونده، بویله بر واویلای محشرده آیرلمغه مضطر قالمش ایدم. دشمنلردن زیاده دوست اولمایی لازم اولانلرك سهام تعرضنه اوغرامش ایدم . تکرار آلام غربتك ، محرومیتلك آجی صدماتنه کوکس ویرمکه مجبور ایدلمش ایدم . قباحتم ، یکانه قباحتم، اوت، وطنمه فرط محبتم، حریته عشق شدیدم؛ پرستشم اولمش ایدی . بونی اخوان جکمیور، قصقانیور ایدی. حریتی

دائرهٔ محدوده دلرنده صقشدیرمق ایسته یورلرایدی. حریتك، عشق قدرطاتلی اولسه ده اسارتی تحمل ایده میه جکنی دوشونه میورلرایدی.

بزم بو خصوصده ده اجتهادمز اخوانك اجتهادینه مخالف ایدی . بز، نازنین حریته تام معناسیله عاشقز . فقط بوعشق ده بوغرامده هرکسی ، بتون عالمی مشترك کورمك ایسترز .

اوت بز، حریتك، همده غیر محدود برحریتك عاشقی یز . بتون وطنداشلرمزی ، حتی بتون انسانلری ؛ عرق ابیض ، عرق اصفر ، عرق اسودیله بتون بنی بشری عشقمزه مشترك کورمك ایسترز . حتی ممکن اولسه کرهٔ ارضی بر وطن مشترك حالنه قلب و افراغ ایدلمش کورمك ایسترز .

ایشته بو آرزو ایله ، بو سودا ایله بز ، نازنین حریتی اکلایامیـنلره ، ادراك ایده مینلره تعریف و توصیفی وظیفـه ایدینه رك خلقه حریتك بتون محاسن و بدایعنی تصویرایده یور قلوب ناسی اکا جذبه ، پرستشه وارقوتمزله چالیشیور ایدك .

فقط دوستلر جهادمزی ، اخوان اجتهادمزی چکمدیلر، بزی شویله بر طرفه آتیویرمك ایسته دیلر . فقط بز ، اعتماد تام ایله معتمدزکه تاریخ خدماتمزی تقدیرده ذهول ایتمیه جکدر.

*
* *

چناق قلعه یه ، ازمیره ، آندن پیره یه واردق ، « پیره » لیمانندن واپورمزه مابینجی فائق بك بیندی .

فائق بك سراى منسوبلرندن برمابينجى ايدى . مرتكب ايمش ، جاسوس ايمش ، ماضئ حياتى تأمله ، تدقيقه لايق ايمش !؟... نه اعلا !.. فقط بو كيلرك سوزلرينى برحكمدار ارادەسى درجەسنده تلقى ايدوب شيمارمالرينه خدمت ايدنلر كيملر ايدى ؟... مقام و حيثيت ذاتيەلرينى مابين خدمەسنه ملعبه ايليەرك طولاييسيله وطنه ، مملكته اهانت ايلەين وكلاى قديمه دكلى ايدى ؟ عجبا بونلرك احوالى فائق وامثالندن زياده تدقيقه لايق دكلى ايدى ؟ فائق وامثالنى قووالامقدن ايسه وكلاى سابقەيى بر حدهٔ عدالتدن كچيرمك عجبا دها معقول ومقبول ، و « انقلاب » كلەسنك معناى حقيقيسى ملته دها واضح اولەرق كوستريله بيلمش اولمزمى ايدى ؟...

سلطان عبدالحميدك اوتوز اوچ سنەلك تخريباتنك حسابانى كورمك اقتضا ايدنجه تأمل ايدلملىدركه او دورك سيأتنه آز چوق علاقەدار اولانلرك يكونى ميليونلرە بالغدر. جملەسى درجه درجه قانوناً موأخذه اولنه بيلورلر. فقط حال ، زمان بويولده بر عدالت عموميه اجراسنه مساعدميدر ؟.. مساعد دكل ايسه مسئوليتده حكمهٔ ، منطقاً ، قانوناً هم عيار اولان وكلاء رجال مأمورين سابقدن بعضلرينى نصل اولدىده تكرار مقامات عاليەيه اصعاد ايتدك ؟و نصل بونلردن بر قسمنى همده « ادارهٔ » نفى و تعزيب ايلدك ؟ بو منطقسزلق نه يولده تأويل ايديلەبيلور؟

قواعد و قوانین مشروطیت و عدالته نصل تطبیق ایده بیلدك؟!..

ایشته بزجه بو کونه قدر حل ایدیله مین معما بودر ! وظن ایدرزکه افکار عمومیه‌یی رجال انقلابدن تبریده باشلیجه مؤثر و عامل بودر !...

*
* *

فائق بکله واپورده کوروشلدی . محاوره‌ده فائق بك دور سابقه تحسرینی کتم ایده‌میور ایدی. احتیاطاً حریته، مشروطیته دخی محب بولندیغنی ، هله شخصنك ترتمیز وپاك اولدیغنی یانه یاقیلا اکلاتیور ایدی . بزده غیرتمزدن . حریتی مدافعه‌مزدن طولایی محب اولدیغنی و تکرار دوام جهاد ایچون کندولرینه مراجعت ایده‌جك اولورسه‌ق تمنو نیتله نقدی فداکارلقلرده بولنه‌جغنی ایمالیده‌رك « احرار » فرقه‌سنك تکرار احیاسنی تمنی ایلیورایدی.

*
* *

استانبولدن حرکتمزك بشنجی کونی علی الصباح اسکندریه لیمانته داخل واوکون قاهره‌یه واصل اولدق .

قاهره‌یه وصولمزك ایرتسی کونی مصرده‌کی احرار ایله طرفدارلری اینمش اولدیغمز « ادن پالاس » اوتلنه کلدیلر . برطرفدن‌ده حوادث مراقلیلری ایله یرلی واجنبی غزته‌مخابرلری بربرلرینی متعاقب زیارته باشلادیلر .

استانبول احوالی حیقنده آژانسلر هرساعت بربرینه مباین

خبرلر ویریبورلر ایدی . افکار عمومیه‌یی حریت واستبداد حقنده ترددلرده براقیورلر ایدی .

بز ، بو زیارتجیلره صودن جوابلر ویرمکله اکتفا ایتدك . یالکز او ارالق قاهره‌ده بولنان احرار فرقه‌سی کاتب عمومیسی نورالدین فرخ ، وسینوب مبعوثی دوقتور رضا نور بکلرله باش باشه ویره‌رك احوالی درین درین ملاحظه و مطالعه ایلدك .

نهایت احرار فرقه‌سی کاتب عمومیسی نورالدین فرخ بکله اسکندریه‌یه ایندك . مابینجی فائق بکله کوروشمك ، تشبثاتنك درجه‌سنی اکلامق ایسته‌دك . زیرا بو آرالق استانبول مطبوعاتی بزه ، شخصمزه ، و احرار فرقه‌سنه انصافسزجه هجوملرده بولنیورلرایدی . افکار عمومیه‌یی علیهمزه تحریك ایلیورلرایدی . بز ایسه هرنوع وسائط مدافعه‌دن محروم ایدك . احرار فرقه‌سی کاتب عمومیسنی مصرده پاره‌سز اونوتمشلرایدی . شریف پاشا طرفندن تخصیص ایدیلان شهری بیك فرانق قطع اولنمش ایدی .

ایشته ایکیمز بویله بر حال ضجرت ایچنده ایکن اسکندریه‌یه اینمش فائق بکه مراجعتی دوشونمش ایدك .

اسکندریه‌یه وصولمز کونی بن فنا وشدتلی برخسته‌لغه طوتلدم دوشکدن قالقه‌میه‌جق حاله کلدم . بناءً علیه فائق بك ایله ملاقاتی نورالدین فرخ بك درعهده ایلدی .

نورالدين فرخ بك ، فائق بكله ملاقاتندن نشئه‌لى اولەرق عودت ايتدى . احرار فرقەسنك تكرار حيات بوله بيله‌جكنه اميدلنمش ايدى . فائق‌بك دلالتيله موسيو « زروداكى » اسمنده يونانلى بر بانكر ، وموسيو « روزولاتو » اسمنده بر اووقاتله معارفه پيدا ايتمش ايدى. بونلر احرار فرقەسنه محب، وتكرار فرقەنك كسب‌قوت ايتمسنه‌مادى ياردىم ايتمك عزمنده‌اولدقلرينى، صباح‌الدين وفضلى بكلرله‌ده معارفه‌لرينك بولندقلرينى، وحتى بعض آمالدن طولايى اولجه ايكى‌بيك‌ليرا صباح‌الدين بكه احرار فرقەسى نامنه اولەرق ويرمش اولدقلرينى بيلديردى .

والحاصل بوصورتله فائق بكله تماسده دوام ايتدك . نهايت آتنه‌ده بولنان اسماعيل كمال بك وسائر احرار فرقەسنه منسوب ذوات ايله برلشوب مذاكره ايتمك ، فرقەنك تكرار اسماعيل كمال‌بك‌رياستى آلتنده اولەرق احياسنه‌غيرت ايتمك ، بوخصوصده اون بيك ليرا درجه‌سنده بر فداكارلقده بولنمق ، بر قاچ كونه قدر كنديسنك دخى آتنه‌يه كلوب‌بزله برلشمك وعدينى، بيك فرانق رادەسنده‌بر خرجراه‌ايله فائق‌بكدن الدقدن صكره خسته بولنديغم حالده نورالدين فرخ بكله برابر اسكندريه‌دن آتنه‌يه كيتدك .

فى‌الواقع آتنه‌ده اسماعيل كمال‌ورضانور بكلرله سائره‌يى بولدق . اسماعيل‌كمال بكه‌فائق‌بك‌مسئله‌سنى تفصيلاتيله اكلاتدق . مناسب

وموافق بولديلر . فائق بك اسكندريه‌دن آتنه‌يه ورودينه انتظار ايلدك .

*
* *

بز فائق بكى آتنه‌ده بويله‌جه انتظارايتمكده ايكن استانبولده تشكل ايدن ديوان حرب عرفى حقمزده بر اخذ كرفت امرى اصدار و اعلان ايلدى .

استانبول غزته‌لرنده مشهودمز اولان بو اعلان رسمى اوزرينه درحال ديوان حرب عرفى رياستنه ، و حركت اردوسى قوماندانى محمود شوكت پاشايه آتيده‌كى مكتوبى يازدق. نشر ايديلك اوزره استانبولده بولنان باجمله غزته‌لره صورتى دخى كوندردك . استانبول غزته‌لرينك هيچ برى بو مكتوبمزى درج ايتمدى . يالكز « طنين » غزته‌سى صوك فقره‌سنى يازمقله اكتفا ايلدى . ايشته يازديغمز مكتوبك صورتى :

عيناً

. . .

صباح غزته‌سنك ٧٠٥٠ نومرولى و ٢٩ نيسان ٣٢٥ تاريخلى چهارشنبه نسخه‌سنده درسعادتده متشكل ديوان حرب عرفى رياستنك آتيده‌كى اعلانى كوردم .

فنالغه چهار چشم ایله منتظر اولان سلطان مخلوع عبدالحمید شرف سوقاغی رؤساسنی دخی الده ایتمکه وآنلری دام اغفالی التنه الهرق هدیه‌لر ، بهیه‌لر ایله کندینه جذب ایدوب الت ایتمکه باشلادی . مبعوثان رئیسی احمد رضا بکك پارسده الك بیوك مزیتی سلطان حمیددن پاره قبول ایتمامش اولماسندن عبارت ایکن همشیره‌سنه‌و کندوسیله سائر رفقای کرامنه ویریلوب قبول ایتدیریلان احسانلر ، هدیه‌لر ، بهیه‌لر سلطان حمیدك کیزلی حرکاتنه بیوك جولانکاه آچدی . بو جهتلری و بوغفلتك نتیجه‌سی نهایت ایلك هجومك کندی حیاتلرینه واقع اولهجغنه دخی آچیقجه ، فقط خالصانه ، خالصانه اولمغله برابر منقدانه بر لسان ایله کندولرینه اخطار ایدن آنجق « سربستی » اولدی . فقط سربستی‌نك بو اخطارات خیرخواهانه‌سی حسده ، عداوته حمل ایدلدی . زیرا اولجه جمعیته طوغریدن

طوغری یه مراجعتله سلطان حمیدك بقاسندن تولد ایده‌جك مضراتی تعداد ایتمش وخلعی لزوم وجوبنی اخطار ایله‌مشدم — بوخصوصه دائردوقتور بها شاکر وقول اغاسی خالد بکلرله ملاقات اولنمش ایدی — حتی خالد بك ، اوصاحب حمیت افاداتمه وجداناً حق ویرمش وکوستردیکم لزومی تصدیق ایله‌مش ایدی . فقط بها شاکر بك بشقه بر پولتیقه تعقیب ایتمکده اولدیغندن استهزا ایله مقابله ایله‌مشدی .

ینه سلطان حمیدك نقود مدخره سندن کیزلی اوله‌رق جلب ایتدیکی ایکی میلیون لیرانی خبر آلوب اعلان وبو پاره‌نك نیچون جلب ایدلدیکنی و نره‌یه صرف ایدیله‌جکنك دقته النمسنی شدید ومختصر بر لسان ایله توصیه و اخطار ایدن ینه انجق سربستی ایدی . فقط اهمیته آلان اولمدی . عریانی زاده جمیل منلانك سلطان حمید ایله کیزلی ملاقاتنی خبر الوب «نکهبان» لرك انظار

انتباهنه عرض و یکی غزته ایله تکذیبه یلتندیکی حالده شدتله مدافعه ایلیان ینه انجق سربستی اولدی. چه سود که نکهبانلر خواب غفلت وغروره اولوب انجق خیر خواهان وطنه دشمن ایدیلر . حتی قلم ایله وطنپرورانه تنقیداتمزه قارشو فورشون ایله مقابله ایتمکه باشلادیلر. حتی مجاهد حریت بر رفیق پاکمی دخی شهید ایتدیلر . نه یپالم قاتللرك یوزی قره اولسون ، وطن صاغ قالسون.

سلطان مخلوع اعیان و مبعوثانه انجق سربستی حقنده مراجعت ایتدی . مدعی عمومی بالمناسبه قوللاندیغمز یلدیز سرای منحوسی » تعبیرینی حقمزده اقامهٔ دعوایه وسیله اتخاذ ایتدی . حقمزده توالی ایدن دعوالر هپ بو قبیل اسبابدن تولد ایده یورایدی. سربستی قولکسیونی میدانده فکر ارتجاعی ایما ایدر بر کلمه کوسترلسون .

بن عاشق حریت بر ادمم . هم حریتی غیر محدود

کورمك ایسترم که تکامل بشره قائل اولایم .

روح مشروطیت اولان سربستیٔ مطبوعاتی — منافع خسیسه‌لری ایچون تحدیده چالیشانلره قارشو ایلك مطبوعات میتینغنی عقد ایدن ینه عاجزلریدر . بناءعلیه هر بر امورنده ناموسدن بشقه ، حمیت وطنیه‌سندن غیری سرمایه‌سی اولمیان‌نم کبی بر متشبثی فکرارتجاع ایله اتهامه قالقشمق هم عیب اولور همده وجدانی اولانلری ظن ایدرم که جداً معذب ایلر .

درسعادتدن بوراق مفارقتمه کلنجه یوقاریده عرض ایتدیکم کبی مسلکم حریت کامله‌یه میالدر . هر قوتك فوقنده انجق قوهٔ قانونیه‌یی کورمك ایسترم . ادارهٔ عرفیه‌ده ایسه معاملات قانوندن زیاده کیفه تابعدر . بلکه صبر ایده‌میه‌رك برشی یازارم . ایجاب حاله کوره مناسب اوله‌میه‌جق بناء علیه ادارهٔ عرفیه‌نك دوامی مدتجه غزته‌نك تعطیلنی مصلحته و منافع وطنیه‌یه

دها موافق بولدم ، بو بحرانك نتيجه‌سنه قدر ذاتاً خسته اولديغمدن كنديمى ساكتانه تداوى ايچون بورالره قدراختيار غربته‌مجبور اولدم . ايشته بوندن طولايى استانبولدن موقتاً ايرلدم . ظن ايدرم كه بو حركتم برقباحت تشكيل ايده‌مز . يوق حقمده اساسلى برافترا احضارايدلمش ايسه‌لطفاً اعلان بيورلسون اعطاى جوابه هرآن اماده‌يم اولبابده .

٣ مايس ١٣٢٥ مولان زاده
رفعت

حقمزده‌كى بوجريان رسمى اوزرينه استانبول حكومتنك درجهٔ شدتنى اسقانديل ايتمك اوزره امريقاده بولنان عثمانليلر طرفندن وقايع حاضره‌يه دائر « قونفرانس » اعطاسى ايچون دعوت ايدلمش اولديغمى اشاعه ايتديردم، پيره شهبندرخانه‌سندن دخى بر پساپورط آلدم .

بونمايشم آتنه‌ده‌كى يونان غزته‌لرينه‌دخى عكس ايتديكندن درحال آتنه عثمانلى سفارتى ايله استانبول اره‌سنده مخابرات تلغرافيه جريان ايتدى . بر ايكى كون صكره پيره شهبندر وكيلى

« ویتالیس» افندی سفیر نابی بك نامنه خارجیه نظارتنك تلغرافنامه سنی حاملاً بولندیغ اوتله کلدی . امریقایه عزیمتدن صرف نظر ایتمکلکمی و استانبوله عودتمده هیچ برضرر کورمیه جکمی تأمینه غیرت ایده رك بوبابده سفارتك توسط ایلیه جکنی بیلدیردی .

طوغریسی یا بویانات، عزت نفس ملی می جریحه دار ایتدی. درحال آتنه سفیری نابی بکه آتیده کی مکتوبی یازوب کوندردم.

صورتی

حائز اولدیغم تابعیت عثمانیه یه بناءً آمریقایه عزیمت ایچون پساپورط آلمق اوزره شهبندرخانه یه وقوعبولان مراجعتم اوزرینه خارجیه نظارتنك افادهٔ تلغرافیه سنه عطفاً آمریقایه کیتمه مکلکمی واستانبوله عودتم حالنده برکونا ضرر ومشکلاته اوغرادلمیه . جغمی مؤمن پیره شهبندروکیلی ویطالیس افندی واسطه سیله تبلیغ ایدلدی .

استانبول غزته لرندن دیوان حرب عرفی طرفندن آرانلقده اولدیغمی کوردیکمدن ناموسلی برعثمانلی اولق صفتیله بوبابده ایجاب ایدن ایضاحات دیوان حرب مذکور ریاستنه طرفمدن ویرلدی . مشروطیت اداره نك تأیید وتحکیمی وارتجاعه خدمت ایدنلرك تجزیه سی مقصدیله تشکل ایده رك بحق ناموسکارانه وقانون اساسی احکامی دائره سنده اجرای عدالت ایتمسی اقتضا

ايدن ديوان حرب عرفيمك ، بنم كبى دور منحوس استبداددده بتون كنجلكمى منفالرده ، زندانلرده كچردكدن صكره مشروطيت سايه‌سنده حريت شخصيه‌سنه نائل اوله‌بيلمش ، وبونك قدرينى فكراً دكل مادةً آكلامش برعثمانلينك ازاجق عقل واذعانى ، حس بيطرفيسى اولانلرى نظرنده بقيهٔ حياتى ارتجاعه‌مى يوقسه تقويه وتعالىٔ حريته‌مى آلت ايده‌جكى اوفاجق برتأمل ايله تظاهر ايدر . بوندن بشقه اليوم قرق ياشنه واردىغم حالده بنه او استبدادك حقسزلغى ، اعتساف ومظالمى نتايجندن اولەرق حيات ومعيشتمى تأمين ايتمك شويله‌طورسون المده‌كنى اووجو . مده‌كنى بيله غصب ومصادره‌يه اوغراتمش اولديغم حالده دور مشروطيتده ملته ، وطنه ، حريته واقع اولان خدمات جديهٔ ناموسكارانه‌مك تقديرى سايه‌سنده كيمسه‌يه عرض منته محتاج اولمقسزين تأمين معيشته موفق اولمش ايدم . واقعه‌دن صكره‌ده ظهور ايدرك غزتەلر واسطه‌سيله‌ده نشر ايدلمش اولان بعض اوراق و وثائقدن دخى مشروطيتك ، حريتك ، وقانون اساسى احكامنك تمامىٔ محافظه وتطبيقى اوغورنده جالیشان غيرتلى عثمانليلرك اك اوكنده بولنمش اولديغم ثابت اولمقده‌در . نادرى وطيار امضالى ژورناللرده عليهمده چوريلان انتريقەلر ، اعدام ايجون ايستنيلان پاره‌لر — اكر ژورناللر صحيح ايسه — البته ارتجاعه دكل مشروطيته باشليجه خادم اولديغمه دائر حجج قاطعه‌در .

بو حالده عدالت وحقیقته قارشو بتون کوزلر قپانمش ، بتون قولاقلر طیقانمش . بتون وجدانلر آیاق آلتنه آلنمش ایسه او وقت بنم ده ارتجاعیون صره سنده دیوان حرب عرفی حضورینه دعوتمه حیرت ایدیله‌من . بوکون مملکتمز اغراض شخصیه یه ، شایان نفرین مفسدتلره ، دور استبدادك او مستکره دیدی قودیلرینه تحملی قالمامشدر . بوکون مملکت ، وطن خلوص نیته صاف اخلاقه ، ناموسکارانه سعی وغیرته محتاجدر . بنم استانبوله عودتم وطنمك بوکبی سیئاتدن بری وطاهر اواسیله ممکن اوله بیلیر . دیوان حرب عرفینك وجاهی ویاغیابی معاملاتی بیننده فرق یوقدر . عدالتی درجه سنك سیان قاله جغی طبیعیدر .

اکر سوکیلی وطنمده عدالتك جایکیر اولدیغنه مشروطیت حقیقیه‌نك دوام ایتمکده بولندیغنه قلباً امین اولورسه‌م حریته وتقویهٔ مشروطیته خدمت ایدن هرکیم اولورسه وهر هانکی هیئت بولنورسه بولنسون بتون موجودیتمی آنك سعی وطنپر . ورانه‌سنه وقف وترك ایده‌جکمی تأمین ایدرم . یوقسه مبهم وعدلره ، مشکوك سوزلره اصلا اعتبار ایده‌میه‌جکمی وجناب حقك بخش ایلدیکی حریت شخصیه‌می ایسته‌دیکم کبی استعمال ایده‌جکمی قطعیاً بیان ایله احترامات مخصوصه‌می تقدیم ایلرم افندم

فی ٢ حزیران ٣٢٥ مولان زاده

رفعت

ایشته بر طرفدن بویکی وقایعه مقابله ، برطرفدن ده اسکندر یه‌دن ورودینه منتظر اولدیغمز فائق بکی بکله‌مکله اضاعهٔ وقت ایتمکده ایکن برده صباح‌الدین بکك آدم مخصوصلری اولان « اسقالیه‌ری » افندی آتنه‌یه چیقه کلدی . نورالدین فرخ بکله باش باشه اوزون اوزادی مذاکره‌دن صکره بر ماهه قدر پارسه صباح‌الدین بك جانبندن دعوت ایدیله‌جکمزی و اوراده خط سیاسیمزك تعیین اولنه‌جغنی تبلیغ ایده‌رك استانبوله عودت ایلدی .

فائق بك آتنه‌یه کلدی . تخمینمزه کوره اسکندریه‌ده کیلر کیفیتی تفصلاتیله استانبوله یازمشلر ، صباح‌الدین بك ایله اولان محرمانه علاقه‌یه بزم وقوفمز ایشه کلمامش ، اندن‌طولایی آتنه‌یه « اسقالیه‌ری » افندی کوندرلمش !.. ایشته‌بو .

احوال بو جریانی بولنجه اسماعیل کمال بك آتنه‌یی ترك ایله ایتالیایه، دیکر احرار دخی برر طرفه طاغیلدی . آتنه‌ده بن و نورالدین فرخ بك ؛ صباح‌الدین بکدن کله‌جك امره منتظر قالدق .

بویله عطالت ایچنده آتنه‌ده امرار اوقات ایتمکده ایکن برکون ساکنی اولدیغمز اوتله یونانلی موسیو « دیونیس » کمخدومی کلدی . بنی خصوصی اوله‌رق کوروب همان و یالکزجه پارسه عزیمتمك صباح‌الدین بك جانبندن امر ایدلمش اولدیغنی تبلیغ ایده‌رك کوندریلان ایکیوز فرانق خرجراهی ویردی .

بن ماجرایی نورالدین فرخ بکه سویلدم، جریان حالی اولدیغی کبی تفصیل ایتدم .

پارسه برابرجه عزیمته قرار ویردك . کوندریلان یاره اساساً آتشه ده کی بورجلرمزه و یول مصارفاتمزه کافی کلمیه جکی جهتله او ارالق آتشه ده بولنوب پارسه عزیمت ایتمك اوزره بولنان نورالدین فرخ بك اقرباسندن و احرار فرقه سی اعضاسندن ده مکی بکدن یدیشر یوز فرانق پارسده اعاده ایدلمك شرطیله استقراض ایده رك آتشه یی ترك ایله پارسه متوجه اولدق .

*
* *

پارسه وصولمزده بزی دعوت بیوران صباح الدین بکك هنوز کلمامش اولدیغنی ، یاخود هنوز بزه کورتمکی مناسب بوله مامش بولندیغنی حیرتله اکلادق . نورالدین فرخ بکك ابرامی اوزرینه او ارالق پارسده بولنان شریف پاشانك زیارتنه کیتدك .

بنم شریف پاشا ایله اولجه شخصی بر خصوصیتم یوق ایدی . استانبولده ایکن آرزولری اوزرینه و ینه نورالدین فرخ بکك ابرامنه مبنی یالکز بر دفعه تعاطی زیارت ایلمش ایدك .

هر نه ایسه بو زیارتمزدن ایکی کون صکره شریف پاشا بی تکرار و فقط یالکز اولق اوزره خانه لرنده اوکله طعامنه دعوت ایلدی. اجابت ایتدم. رفیقهٔ محترمه لری پرنسس حضرتلرینك وصباح الدین بکك سوت برادرلری احمد فضلی بکك حضورلریله مملکتمزك احوال

عمومیه‌سی حقنده مباحثات جریان ایتدی . مشروطیتی محافظه وتقویه یولنده اتخاذی لازم تدابیر سویله‌شلدی . نهایت سربستینك مصارف طبعیه و سوقیه‌سیله مصارفات خصوصیه‌مك شریف پاشا طرفندن درعهده ایدیله‌جکی ، صباح‌الدین بکك ایسه بو آرالق سیاسیاتله اشتغالدن صرف نظر ایلمش بولندیغی بیان اولنه‌رق همان مطبعه و لوازم سائرهٔ طبعیه‌نك تدارکنه باشلامقلغمه قرار ویرلدی ، تشبثات ابتدائیه‌یه صرف ایدلمك اوزره بشیوز فرانق ده اعطا اولندی .

بن پارسی بیامدیکم حالده ترکجه حروفاتی بولنان بر مطبعه تحریسنه باشلادم . بیك مشکلات ایله « روده دلتا » ده موسیو « لووار » ك مطبعه‌سنی بولدم. لازم اولان مرتبلریده تدارك ایلدم. هر بر نسخه‌نك کاغد داخل اولدیغی حالده ترتیب و طبع مصارفی درت یوز فرانق اولمق اوزره پازارلق ایتدك ، و کیفیتی شریف پاشایه بیلدیردك. مناسب کوردیلر، وهمان ایشه مباشرتمامر ویردیلر.

بو آرالق « ادارهٔ مخصوصه » امتیازی مسئله‌سی دونیور ایدی . بناءً علیه بزه درت کون اول ویریلان وعددن نکول ایجاب ایتمش، غیابنده شریف پاشا ایله بو یولده قرار ویرلمش !..

مجاهده‌نك بویله اقتصادی جریانلره تابع اولدیغنی کورنجه ، اساساً ده صباح‌الدین بکك دعوتیله پارسه کتیرلمش اولدیغه نظراً ملاحظه ایدیلنجه احمد فضلی بکه آتیده کی مکتوبی یازمغه حق کوردم :

صورتی

قضلی بك برادرمن !

ایشده تردد دائما عدم موفقیتی بادیدر . عزم و ثبات سایه سنده مشکلات حل ایدیلور . دنیاده ابقای تامه موفق اولان اعاظم ، تشبث شخصی اربابی اولان اهل عزمدر . بودستوری امید ایدرم که بلا اعتراض قبول بیورر سکز .

درسعادتده ایکن هر امر کزی حسبی اوله رق قبول واجرا ایده یور ، وعادتا خیال مرتبه سنده بولنان فرقه کزك تأسیسنه منتسبی اولانلردن دها زیاده جالیشیور وافکار عمومیه ده سربستی عادتا احرار فرقه سنك اورغانی طانیایور ایدی . عجبا بو درجه فداکارلغی نه دن نشئت ایده یور ایدی ؟ هیچ ملاحظه بیورامشمی ایدی ؟ . . . یوقسه بنی حرکاتی موازنه ایده میه جك درجه ده غبی می ظن ایده یور ایدیکز . بن پرنس حضرتلرنده مشاهده ایتدیکم اطوار عالیجنابانه یه مفتون اولمش وطنك سعادتنه دائر اولان آمال جدیه سنی تقدیر ایتمشدم . فقط مساعده لریله شونی ده عرضه جرأت ایتمك ایسترم که پرنس حضرتلرینك عدم موفقیتلری ذات والالرینك حرکاتنده کی تردددن و برازده مادیاتدن زیاده خیالاته تمایللرندن ایلری کلمشدر . احتمالکه بو محاکمه ده خطا ایده یورم . فقط حسیاتم بو مرکزده در . حسیاتمی دائما سربستانه بیان مسلك قدیمدر .

بودفعه کی اغترابده کوکل بویا ، مراجعته حاجت قالمقسزین سزلردن دائما معاونت واقع اولهجق امیدنده ایدم . حسیاتمی تشویش ایدهبیلهجك خواطر وارد اولدقجه دفع ایدر ومعاونتك تأخرینی برطاقم اسباب مانعهٔ جدیهیه حمل ایدر ایدم فقط بوکون حقایق احوال آرتق مستور دکلدر . لهالحمد سیر وسیاحت ایدهبیلهجك وبرچوق تشبثات اقتصادیهده بولنهبیلهجك حالده اولدیغکز دخی معلومدر . بونکله برابر غرتهمی برذاتك همتیله نشره موفق وبونکله حفظ موقع ایله جداً حیاتمك صوك آننه قدر وطنمه عرضنی ارزو ایتدیکم خدمتدن بنی محضا شخصکزه برشی اسناداولنه بیلور وتشبثات اقتصادیهلرینه خلل عارض اولور زعمیله منعه قیام عالیلرینی ، واصرارم اوزرینه وسائطمك قصرینه اهتاملرینی کورنجه طوغریسی یا ؛ نهیه حمل ایتمکلکم لازم اولهجغنی تعیینده تردد ایدیبورم . سزه قارشو بسلهدیکم حسیات صافیهیه آجیمقمی لازم بیلهمیورم . روحم تمده اولدقجه وطنه خدمتدن بنی هیچ برقوت منع ایدهمیهجکدر . باقی احترامات مخصوصه می تقدیمده ینه فخرومباهات حس ایدرم افندم .

مولانزاده رفعت

ایشته بو مکتوبك ویردیکی تأثیر اوزرینه شریف پاشا بزی تکرار دعوت ایدهرك دوام معاملهیی قبول ایتدی . بو دفعهده بز تعقیب اولنهجق مسلکمك آچیقدن آچیغه تعیینی طالب ایتدك .

اوزون اوزادی مذاکره دن صکره تقرر ایدن اقسامی — طرفینجه امنیتی تقویه ایچون — ناموس اوزرینه بر معاهدهٔ رسمیه یه ربطنی تکلیف ایتدك وشریف پاشا ایله اره‌سنده آتیده‌کی مقاوله نامه‌یی ناموس اوزرینه بنا ایده‌رك عقد و بعدالامضا تعاطی ایلدك .

« صورتی »

مرحوم شورای دولت رئیسی سعید پاشا زاده شریف پاشا ایله سرباستی غزته‌سی صاحبی مولان زاده رفعت بك اره‌سنده آتیده‌کی شرائطه توفیقاً ممالك عثمانیه خارجنده سرباستی‌نك نشرینه ناموس اوزرینه قرار ویرلمشدر شویله :

١ — شرف‌پاشا غزته ممالك عثمانیه خارجنده بولنمغه مجبور قالدقجه [١] هرنوع مصارفاتنه قارشولق اولمق اوزره شهری ایکی بیك بشیوز (٢,٥٠٠) فرانق ویرمکی تعهد وغزته‌نك آتیده‌کی پروغرامی تعقیب ایلمسنی طلب ایدر .

٢ — سرباستی غزته‌سی پارسده هفته‌ده برنشر اولنمسی

٣ — مشروطیتك محافظه‌سنی دائما مدافعه واحکام مشروطیتی اهالیه آچیق لسان ایله تعلیم ایلمسی .

٤ — ضابطانك وبالعموم عساکرك سیاسیات ایله اشتغالنی تقبیح ومنعی لزومنی اخطار ایلمسی .

٥ — جمعیات خفیه‌نك بولندیرلمامسی وامور حکومته

---

[١] بو قیدی برنسس حضرتلری علاوه ایتمشدر .

قطعياً مداخله ايتديرلمامسى خصوصنده مدافعاتده بولنمسى .

٦ — امور حكومته مداخله ايتمامك شرطيله اجيق پرو - غرامله تابع فرق سياسيه محسناتنك تعريفى .

٧ — مجلس مبعوثان انتخاباتنك مداخلات حسبيله غير مشروع اولديغندن فسخيله يكيدن اجراسى لزومنى مطالبه ايتمك .

٨ — عسكرك اوروپا اصولى موجبنجه حق انتخابه مالك اولمامسى .

٩ — عسكردن مبعوث نامزدى اولوب انتخاب ايديلملرك سلك عسكريدن استعفا ايتملرينك قانونه ربطى .

١٠ — حكمداره مشروطيتك بخش ايتديكى حقوق وصلاحيته واقع اولهجق تجاوزه قارشو حقوق پادشاهيى مدافعه ايتمك

١١ — ناموسى مشكوك هيچ بر شخصك غزتهيه واقع اولهجق معاونت نقديه وتحريريه سنك قبول ايدلمامسى .

١٢ — خارجدن كلهجك آبونه مقدارندن طرفينك معلو - ماتى اولمسى .

اشبو مقاوله نامه احكامنه رعايتى طرفين ناموس اوزرينه تعهد ايدر وبعدالامضا تعضاطى ايلرلر

پارس فى ٢٧ تموز سنه ١٩٠٩ شريف

بو مقاوله خارجنده شريف پاشا بزه ، برده مسكن تدارك و تفريش ايتمكى تعهد ايتدى. زيرا ميانده تقرر ايدن ايكى بيك

بشیوز فرانق ، مصارفات اصلیه‌یی تسویه‌دن صکره اوتل حیاتنه کفایت ایده‌مزدی .

ایشته مصارفات اصلیه بروجه آتی ایدی :

فرانق

۱۶۰۰ ماهیه درت نسخه‌لك ترتیب وطبعنه: بهر نسخه درتیوز فرانقدن

۵۶۰ پوسته مصارفاتنه : بهر نسخه ایچون یوز قرق فرانقدن

۴۰ روله ، قلیشه ، آدرس و سائره : هفته‌ده اون فرانق

۲۲۰۰ بالکز ایکی‌بیك ایکیوز فرانق

ایشته بو مصرف؛ ضروری اختیار اولنجه‌معیشتمز ایچون ایکی کشی و برخدمتجی اولدیغمز حالده آنجق اوچیوز فرانق قالیور ایدی .

پارس حیاتنه ، و غزته‌جیلکه واقف اولانلرجه چکمکده اولدیغمز ضرورتك درجه‌سی و شریف پاشانك شخصمزه حرمتی ظن ایدرز که تقدیر و موازنه اولنه‌بیلور .

بویله بر مضیق حیات ایچنده اولدیغمز حالده محضا سلامت وطن یولنده چالیشیور ، سربستی غزته‌سنك یکرمی ستون یازیسنی یالکز اوله‌رق یازیور ، مرتب تصحیحاتیله پوسته معاملاتی یاپیور ایدم .

* * *

ایشته بویله مشکلات و ضرورت ایچنده پارسده جهادمزده دوام ایتمکده ایکن استانبولده‌کی دیوان حرب عرفی بزی اون

سنه نفی ایله محکوم و استانبولده بولنان مطبعه مزك سدینه ده قرار ویردی .

دیوان حرب عرفینك حقمزده کی قراری

عیناً

حال قراردہ بولنمسنه مبنی مهل قانونی اعطاسیله دعوت اولنان و قانونه اطاعتله دعوت واقعه یه اجابت ایتمامش بولنان مولان زاده رفعت بکك دیوان حرب عرفیجه غیاباً اجرا ایدیلن محاکمه سی نتیجه سنده « سربستی » غزته سنك اتخاذ ایلدیکی مسلك نشریات دائماً عوامپسندانه مقالات ایله افکار جاهلهٔ عمومیه یی حکومت علیهنه سوق ایده رك قوهٔ اجرائیهٔ حکومتك ضعف و ترددینه سبیت ویرمش و صاحب و ناشری بولنان مولان زاده رفعت بکك کرچه اختلال و ارتجاع ایله برمناسبت و اشتراکی اکلاشیله مامش ایسه ده تعقیب ایلدیکی مسلك اعتباریله افکار فاسده و مهیجه اربابندن و بناءً علیه شبهه لی کروهندن اولدیغی کورولمش اولمسنه بناءً مومی الیه رفعت بکك مطبوعات نظامنامه سنك ۱۳۸ نجی مادہ سنه توفیقاً مطبعه سنك بتون بتون قپادلمسنه و ادارهٔ عرفیه قرارنامه سنك التنجی مادہ سنه تطبیقاً هر نه زمان اخذ و کرفت اولنور ایسه اون سنه مدتله نفینه اشبو بیك اوچیوز یکرمی بش سنه سی تموزینك سکزنجی کونی اتفاق آرا ایله قرار ویرلمش اولمغله دردسنده قرار واقمك تطبیق و اجراسی ایچون ضبطیه نظارت علیه سنه اشعار کیفیت ایدلمشدر .

ایشته دیوان حرب عرفینك حقمزده ویردیکی بو قرارك تطبیقات جزا جهتندن اصابتی یوق ایدی . زیرا بو کره اختلال وارتجاع ایله مناسبتمزك اولمدیغی صراحةً اعتراف اولنیور ، مادةً برفعل ممنوعه بالفعل و یا طولایسیله اشتراك ایلدیکمزده بیان اولنیور ، صکره تعقیب ایلدیکمز مسلك اعتباریله افکارفاسده و مهیجه اربابندن و بناءً علیه شبهه لی کروهندن اولدیغمز فرض ایدیلهرك اون سنه نفیمزه و مطبعه مزك سدینه حکم ایدیلیور . بوحالده مدار حکم اولهرق مادی برجرم تعیین اولنهمیوره معنوی ، خیالی بر نظریه یه بنای حکم اولنیورکه بوکا بر آز علم حقوق کورمش اولانلر حیرت ایدرلر .

*
* *

ایشته بیان اولندیغی وجهله پارسده تحمل فرسا بر ضرورت ایجنده چالیشورکن « مکی » بکك استانبوله عودتی ، آتنه ده اقراض ایلدیکی یدیبوز فرانقك اعادهسی ایجاب ایتدی ؛ تسویه ایتدم .

شریف پاشایه بوجهتی بیانه ، و بودجه مزده بوصورتله حاصل اولان رخنه یی تعمیره قدر ادارهٔ مصلحت ایچون مطبعه یه تأدیاتی هفتهدن هفته یه تأخیره مجبور اولهرق ادارهٔ مصلحت ایتدك . بر جهتدن ده هوالر بوزلغه ، قیش تقرب ایتمکه ، خسته لغمزده تکرار باش کوستر مکه باشلادی . لوازم شتائیه نك فقدانی ایسه بزی

فنا، تحملفرسا برحال ایچنده براقدی. شریف پاشا ایسه بو ارالق پارسده دکل ایدی. بناءً علیه بو مشکلاتی معتمدلری بولنان دوقتور نهاد رشاد بکه بیلدیردم. درت یوز فرانق قدر برمعاونت طلبنده بولندم. بو طلبم اسعاف اولنمدقدن بشقه اولجه تعهد ایدیلوب بدلی دخی تسویه ایدیلان آپارتمان ایجارینه مقابل مخصصات معینه‌دن ماهیه‌یوز فرانق دها قطع ایدلدی. والحاصل طانیوره‌یه بر نغمه دها علاوه اولندی. ایشته بو افاده‌مزی دوقتور نهاد رشاد بکك شو مکتوبی تأیید ایدر.

صورتی

عزیزم رفعت بك افندی

پارسلونه عزیمتمی متعاقب بحث ایتمش اولدیغکز درتیوز فرانقه دائر پاشایه برمکتوب یازمش ایدم. آلدیغم جوابده دینیلیورکه: «اعطاسنی تعهد ایتدیکه‌مز ۲۵۰۰ فرانقدن ماعدا بودجه‌مزه بش پاره ضم ایده بیلمك مادةً امکان خارجنده اولدیغندن رفعت بکك طلب ایلدیکی درتیوز فرانقی ویره‌میه‌جکز. آی باشنده کندیسنه ۲۵۰۰ فرانق کوندره‌جکز کچن آی یوزفرانق اوکیراسنه محسوب ایدیله‌رك یالکز ۲۴۰۰ فرانق ویرلمشدی. بعدما اوکیراسنی رفعت بك ویرمك شرطیله هر آی ۲۵۰۰ فرانق ویره‌جکز. سوء تفهمه میدان قالامق ایچون لطفاً بوتفصیلاتی حرفیاً رفعت بکه یازیکز»

مع مافیه آیك بشنه دوغری پاشا پارسه عودت ایده جك بنده کزده اوراده بولنه جغم معلوم عالیکزدر که مخابره ایله حل ایدیله. میان بوکبی مسائل اکثریا بش دقیقه لق برمکالمه ایله تأمین ایدیله. بیلیر. ظن ایدرم که پاشا ایله ملاقاتکزده طرف عالیکزدن ویریله جك تفصیلات مقصدی تأمین ایدر.

ذات عالیکزه ویرلمك اوزره پاشانك کوندردیکی ۲ قوپاری لفاً تقدیم ایدیبورم. طنینك فکر حیثیت عنوانلی باش مقاله سنی بعد المطالعه احمد رضا بکك ۳۱ مارت حادثه سندن صکره ایکنجی براتخاب اولمقسزین مقام ریاستی اشغال ایتمسی فکر حیثیت ایله نه درجه قابل تألیف اولدیغنه دائر برمقاله یازمکزی. نیورق هرالده رفعت پاشایه عائد اولان فقره یی بالترجمه حکومت حاضره مزك ذلت ومسکنتندن بحث بیورمکزی رجا ایدیبورلر. باقی حرمت مخصوصه و دوام موفقیت و عافیتکز افندم بکم.

نهاد رشاد

بزبو درجه مشکلات ایله پارسده چالیشمقده ایکن برجهتدنده صرف شخصی غیرتمزله «عثمانلی یاپیجیلر» فرقه سنك تشکیلاتنی توسیع و تنظیم ایده رك — قانون اساسینك هر بر عثمانلی یه بخش ایلدیکی حق مطالبه یی حسن استعمال صورتیله — ادرهٔ مشروطه یی ایادهٔ متغلبه دن قورتارمغه، و مملکته یکی بر حیات و جریان ویره رك عنصر منور جدیدی، عنصر ملوث عتیقدن تصفیه یه

جالیشیور ایدك . اخوان ایله بو بابده جریان ایدن مخابراتمزه قسماً شریف پاشا مطلع اولیور ایدی .

مملکتمزده کوندن کونه توسع و انتشار ایدن افکارمز ، شریف پاشایی نفوذلری آلتنده بولندیروب ثروتندن استفاده ایتمکده اولانلرك حسدینی بادی اولدی . ابلیسانه حیله‌لر ایله مساعیمزك ثمراتنی اله آلمق هوسنه دوشوردی . ایشته بوالقاآت تأثیراتی ایله‌در که شریف پاشادن بیك درلو مشکلات کوردك . بز بو حالی اکلاینجه ۳۱ مارت فاجعه‌سنی تأمل ایتدك . سوق خیال ایله تکرار بیهوده یره قان دوکلمسندن خوفاً حرکاتمزی کتمه‌ده مضطر و مجبور قالدق .

* * *

ایشته شریف پاشا ایله معامله‌مز بویله شکر رنك بر حاله کیرمش ایکن اتحاد و ترقی جمعیتی « سربستی » نك تعطیلنه صرف غیرت ایده‌یورایدی حتی شریف پاشااومعلوم ژورنالارینی مدافعه ایلدیکی کتابده صراحةً اعتراف ایتمش اولدینی وجهله — سربستی یه تعطیل نشریات ایتدیریلورسه ارزوایلدیکی سفارتك کندینه توجیهه ایدیله‌جکی — وعدی ویرلمش ایدی . حتی شریف پاشا بو کیفیتی بزه دخی آچه‌رق تکلیف واقعك قبولنه متمایل اولدیغنی سویله‌مش ایدی .

ایشته بو صورتله حسده ؛ برده مسئلهٔ جاه منظم اولنجه ،

ایش دها فنا جریان آلدی . هرنوع تصعیبات القاسنه باشلاندی.

بو صره‌ده کامل پاشا مخدومی سعید پاشا ایله « یاپجیلر » فرقه‌سنك اسباب تعالیسی ایچون لوندره‌یه بر سیاحت اختیاریه مجبوریت حس ایتدك. مسئله‌دن اساساً شریف پاشانکده‌معلوماتی اولدیغندن او آرالق « هاندای » ده بولنان شریف پاشایه شو تلغرافنامه‌یی چکدك :

صورتی

ایکی کون ایچون‌همان لوندره‌یه کیتمکلکم‌لزم بشیوز فرانق تلغرافله حواله ویرمکنز مرجودر افندم .

رفعت

بو تلغرافنامه‌مزه شریف پاشا شو جوابی ویردی :

عیناً

بویله مهم مسائل اولجه استشاره ایدلمك شرائط اساسیه‌دن اولمسنه مبنی عودتمه قدر بر قاچ کون صبر بیورمکنز مرجودر.

شریف

بو جواب اوزرینه شو ایکنجی تلغرافنامه‌یی چکدك :

عیناً

اعتماد شرط ارتباطدر . علی‌الصباح حرکتم لزم. عودتده ذات عالیلرینه اوغرار تفصیلات ویررم افندم .

رفعت

بو ایکنجی تلغرافنامه یه دخی شو جوابی آلدق :

صورتی

مکتوبله ایضاحات ویرمکز مرجودر افندم .

شریف

بو جواب اوزرینه لوندره یه عزیمتدن صرف نظر ایتمکه مجبور اولهرق مهم بر قوتله استحصالنی مأمول ایتدیکمزا رتباطی غائب ایتدك .

ایشته شریف پاشا ایله کوندن کونه قاریشان معاملهنك تأثیرات مخصوصه ایله الدینی رنك آرتق تصفیه یی ایجاب ایتدی . مدیر و مدور اموری اولان دوقتور نهاد رشاد بکه آتیده کی مکتوبی یازدق :

صورتی

عزیزم نهاد بك افندی

دنیاده کرك سیاسی کرك اقتصادی والحاصل اجرا اولنه کلان باجمله معاملات مشترکهنك امنیت و اعتماد اوزرینه بنا ایدیله کلمکده اولدیغنی بندن ایی بیلورسکنز .

پاشا حضرتلریله عقد ایدیلان مقاوله احکامنك بر قسمنه پاشا حضرتلری ، بر قسمنه ده بنده لری ، فقط بالضروره رعایتسزلکه مجبور اولدق . بو حاله بر طاقم خارجی عوارض دخی منضم اولدیجه طرفینجه برعدم اعتماد باش کوستردی .

پاشا حضرتلرینه قارشو بسله‌دیکم حس احترام حسبیله بو کا کو کلم راضی دکلدر. بناءً علیه معامله‌یی یکیدن انتظامه صوقمق لزمدر که ایش دوام ایده بیلسون .

اسکی حسابك تصفیه‌سی ضروریدر .. ایشته اسکی حساب بر وجه آتیدر :

پاشا حضرتلرندن النان اچه عمومیتله ۱۳ نسخه بدلیدر . بوندن اون نسخه‌نك بدلی مطبعه‌یه تأدیه ایدلدی . واون‌اوچنجی نسخه دها چیقمامش اولدیغندن ایکی نسخه‌نك بدلی ایله پاشا حضرتلرینك رخصتلری اوزرینه طبع ایتدیردیکم بر طاقم اوراق ایله بعض اوفاق تفك لوازم بدلی مطبعه‌یه بورج قالدی .

یازدیغم عریضهٔ مخصوصه‌ده ویردیکم تفصیلات اوزرینه اون نومرونك بدلی ذات عالیلری طرفندن پاشا حضرتلرینك نامنه تأدیه ایدلدیکنی ایشتدم . و اون برنجی نسخه ایله سائر اوراق بدلی اخطار عالیلری وجهله پاشا نامنه پولیچه چکلدیکی حالده قبول بیورلمه‌رق طرفمه ذات والالری معرفتیله اعاده ایدیله‌رك برمحجوبیته دوشورلدم . بو صورتله بو کون مطبعه‌جی‌یه التی‌یوز فرانغه‌قریب بر بورجم قالیور. و حسب‌المقاوله‌پاشاحضرتلرینه‌اون اوچنجی نومرو داخل حساب اولمق اوزره سکسن یوز فرانق که جمعاً بیك ایکیوز فرانق درجه‌سنده بر آچیغم کوریلیور .

بو کیفیتی پاشا حضرتلرینه تقدیم ایدوب منظور والالری

اولان عریضه‌ده ذاتاً تفصیل ایتمش اولدیغمدن تکرارینه لزوم کورمدم. بو بدلی مطبعه‌جی ایله پاشا حضرتلرینه حسب المقاوله تأدیه‌یه بورجلی اولدیغم کبی پاشا حضرتلری دخی اولجه خانه ایجارینی ایروجه تعهد ایتمش ایکن مؤخراً مخصصاتمه محسوب ایدلمسندن طولایی اوچیوز فرانق مقدارنده کی فرقی و امرلری اوزرینه طبع ایدیلان اوراق بدلی بو حسابدن تنزیل ایدیلمنجه پاشا حضرتلرینك بنده کزده اون اوچنجی نسخه حسابه داخل اولمق، و اون برنجی نسخه‌نك بدلی دخی حسابه علاوه ایدلمك صورتیله سکز یوز فرانق مقدارنده بر مطلوبلری قالمش اولور. بونك یدی یوز فرانقی آتنه‌ده کی استقراضك تأدیه‌سنه ویرلمشدر. حقیقتده آچیق یوز فرانقدن عبارتدر. ارزو بیویورسه بوکا بدل پاشا حضرتلرینه شمدیلك بر سند تقدیم ایده‌یم. و یازمش اولدیغم وجهله استانبولدن پاره‌مك وصولنده اعاده ایده‌رم. شاید پاره‌م کلیه‌جك اولورسه چاره‌سز اوله‌رق ایلك فرصتده تأدیه ایدیله‌جك بر بورجم قالمش اولور.

ایشته بو کون آی باشی اولمق حسبیله معامله‌نك بروجه بالا حل و تصفیه‌سی قبول ایدیلمنجه دوام معامله ایچون اتیده کی تکالیف عاجزانه‌مك ده نظر اعتباره النمسی مقتضی‌در. شویله که:

اول امرده پاشا حضرتلریله اوله‌جق رابطهٔ رسمیه‌مز غزته‌یه منحصر قالمق شرطیله بروجه زیر کوسترمجکم حسابك — که

حساب سابقدن فرقی یوقدر — قبولی و عزت نفسمك وصایت کبی عوارضله قیرلمیه‌رق امنیت اوزرینه معامله‌نك دوامی ضروریدر.

حساب

	فرانق
آیده درت نسخه‌نك اجرت طبعیه‌سی	١٦٠٠
رولو قلیشه و سائر لوازم و اوراق متفرق طبعیه ایچون هر نسخه‌ده ١٠ فرانقدن	٤٠
عمومی پوسته خارج‌قالمق صورتیله خصوصی پوسته ایچون هفته‌ده ٤٠ فرانقدن	١٦٠
معیشت ، اجرت کاتب و خانه ایجاری ایچون	٦٠٠
یکون	٢٤٠٠

جمعیت امورنده دخی بالفعل اشتراك بیورلمق، وبوخصوصده بشقه‌سنك معاونتنه طوغریدن طوغری یه مراجعت ایتمامکلکم قطعیاً ارزو ایدلدیکی حالده لزوم کورولدیکنده — حد اعظمی بیك فرانق اولمق اوزره — وقوعبوله‌جق مطالباتك ایضاحات ایسته‌نلمیه‌رك همان تسویه‌سی، وبعده حساب طلب اولنسی حقنك محافظه‌سی شرطنك قبولی ضروریدر. زیرا ایضاحات ویرمکه وقت اوله‌میه‌جق احوال ظهور ایدرکه ایضاحات ایچون تأخر تلافیسی ممکن اوله‌میه‌جق ضایعاتی بادی اولور.

ایشته برادر. لطفاً بوجهتلری پاشاحضرتلرینه لایقیله عرض

و اتخاذ اولنه‌جق قراره کوره عاجزلری دخی خط حرکتمی تعیین ایده بیلمك ایچون کیفیتك تحریراً بیلدیرلمسی متمنادر . باقی توجهات برادرانه‌لرینك تزایدینی استرحام ایلرم افندم

مولان زاده

رفعت

بو مکتوب ایله درمیان ایتدیکم شرائط شریف پاشاجه فك رابطه یه وسیله ووثیقه اتخاذاولندی، آیرلدق. بناءً علیه کیفیتی رفقایه ایمائیتمش اولمق اوزره پارسده نشر ایلدیکم سربستینك صوك نسخه‌سنه بر « اعتذار » یازدم. استانبولده کی مرکز مزه دخی وقعه یی تفصیلات لازمه سیله تحریراً بیان ایده‌رك تکرار مصره دوندم .

*
* *

فی الواقع شریف پاشانك ذهننه ؛ ثروتندن مستفید اولان «دوستلر» القا آتی نتیجه‌سی اوله‌رق بعض شیلر یرلشدیرلمش ایدی. شریف پاشا دوشونیور ایدی :

« — عمومه دکل؛ شخصمه عائد برمسئله‌در. بن پاره صرف ایده‌یورم مولان زاده؛ اوت، منوی ضمیریه لاقید بولینیور، یالکز منفعت مات نقطهٔ نظرندن بر موقع شرف و اعتبار احضار ایلیور. وقتیله احمد رضایه‌ده بوقدر معاونتلرده بولندم. برلوندره سفارتی چوق کورلدی . اوت، دوستلرمك دیدیکی طوغریدر ؛ بن مولان زاده‌یه معاونت نقدیه‌می کسملیم . آره‌مزده کی

مقاولهٔ ناموسیه یه البت بر یول بولورز . سربستینك تعطیلی اوزرینه جمعیتك وعد ایتدیکی سفارت تکراروبراز ایسه کندی شعشعه‌لی اوصافله بشقه بر غزته چیقاریرم ؛ ذاتاً سربستی سایه‌سنده اولدقجه طانلدم . بنم یازی یازمق ، حتی لایقیله اوقومق بیلمدیکمی کیم دوشونه‌جك ؟!.. پارهم واردر ؛ محرر تدارك ایدر ، آنلرك یازه‌جقلری مقالاته امضامی وضع ایلرم . برده بر فرقه تشکیل ایده‌رك شهرت قزانور ، اعلان ریاسته طوغریدن طوغری یه مصاحبت باشنه کچرم . »

شریف پاشانك بو « دوستلر الهاماتی » دها فضله تشریح ایتمکه لزوم کورمیورز . چونکه بز ، بو تلقیناتك ، بو تلقیحاتك صمیمیتندن شبهه‌لی یز . بز بو الهامات نتیجه‌لریله بنا اولنان حرکاتك طوغری اولوب اولمدیغنه‌دك بیانی علاقه‌دارلردن بکلرز . چونکه بیله‌میورزکه بو « کنیش » آدمك « اصلاحات اساسیه » سی یوزندن یوزلرجه اولاد وطنك چکدیکی عذاب و اشکنجه‌لردن نه منفعت کورلدی ؟

بز ، صباح‌الدین بکك دلالتلریله پارسده شریف پاشانك سکز بیك فرانق رادهسنده بر پاره‌سنی اوت ، منحصراً نشریاته صرف ایده بیلدیکمزدن طولایی کندیمزی مختیار بیلور ، کندیلرینه‌ده تشکری وظیفه عد ایدرز . حتی پارسه صورت مخصوصه‌ده دعوتی ، مقاولهٔ ناموسیه یه عدم رعایتی — قیمت

شخصیه اعتباریله — عفوه لایق کورورز. زیرا بز ، « ناموس » دنیلان رتبهٔ معنویه یی مختلف محیطده ، مختلف تربیه وجریانلر ایله انسانلرك حرکاتی اوزرنده شمولنك تنوع ایده کلمکده اولدیغنه قانعز .

ایشته شریف پاشا ایله اره مزده کی اختلاف بویله عادی ایکن ، بویله خسیس اسبابدن انبعاث ایتمش ایکن بز ، اختیار سکوت ایتمش ایدك ؛ حتی پارسی ترك ده رفیقهٔ محترمه لری برنسس حضرتلرینك اشتراکیله شو وعدی ده المش ایدك : « سربستی اوچ ماهه قدر وسائط نشریه بولوب تکرار انتشار ایده بیلور ایسه شریف پاشا رأیمز انضمام ایتمدن بشقه بر عنوان ایله غزته چیقارمیه جقلر ایدی » ایشته شریف پاشا بو سوزنده دخی طوره مدی ؛ مسئلهٔ اختلافی داخل و خارجده کی اخوانه بشقه بر رنك و کسوه ایله حکایه ونشره استعجال ایلدی . فقط بیله مه یز که بو استعجال وفاسزلقدن نه بکلدی ؟ بو دفعه دخی پارسده ، واستانبولده « مجاهدهٔ وطنیه » مخالفت ، اتحادو ترقی جمعیتی » کبی غریب برنام ایله یازدیروب لطفاً او شانلی امضالرینی وضع ایله طاغتدیردقلری رساله ده ؛ ناموس اوزرینه اولان مقاوله نامه یی بالایه یازدیغمز مکتوبلرك برقسمیله عیناً طالغینلق اثری اولهرق « ! » درج ایتدی ، اره مزده کی پاره معامله سنده آنجق « یوز » فرانق قدر بر فرق بولندیغی ، بونکده خسته لق حسبیله ضروری اولهرق حوایج مبرمه یه ویرلمش وینه طرفمزدن بورج اولهرق قبول اولنمش اولدیغی برتحفه اولهرق اعتراف ایدلمشدر .

بو اعترافه قارشو آرتق بز سوز سویله‌مه‌جکز، — تقدیر ماهیتی — وجدان عمومی ملینك محاکمه‌سنه براقه‌جغز .

یالکز شریف پاشا رساله‌سی کبی سفاهتدن، شخصیاتدن دخی بحثه تنزل ایتمه ایدك « بوش » سوز سویلمز ، اسم و رسمیله « خیریة الخلف » ی اعلان ایده بیلور ایدك ! . . بز ، هیچ بر زمان جدیتدن ، وعدمزدن ایرلمه‌یز ، آیرلمدق . امل شخصی تعقیب ایتمه‌یز، ایتمدك . هر مشکلاتده قارشو کوکس کره‌رك وطنمزك سلامتنی هدف اتخاذ ایتدك. حسده اوغرادق؛ مشکلات چکدك، الآن‌ده چکیورز ، فقط عون و عنایت حقله متانتمزه خلل کلامشدر ، کلمه‌جکدر .

* * *

شریف پاشا ایله پارسده معامله‌مز ، تفصیل ایدیلدیکی وجهله قطع ایدیلوب پارسی ترك ایله مصره عودت ایدنجه بزی تقدیر بیوران ارباب مروت و حمیتك وطنپرورانه مظاهرتلرینه نائل اولدق. مصرده « سربستی » نك همان نشرینه باشلادق، یدی نسخه قدر طبع ایده بیلدك. زیرا کرك مخالفلرك، کرك دیکر بر طور مخالفت الان شریف پاشا نوابعی القا آتی خدیو مصر حضرتلرینك نظر دقتنی جلبه قدر استعداد کوسترمدی . حکومت مصریه بیك مشکلات القاسنه باشلادی .

بز ایسه صاف بر خالصیتله سلامت وطن نامنه احضار

ایدیلان افکارك انقسامندن قورقیور ، وپاره دنیلان قوتك خلوص نیتدن عاری اللرده ظهوره کتیره بیلمسی محتمل اولان فجایعی ۳۱ مارت ۱۳۲۵ حادثه‌سنی ملاحظه ایدرك دوشونیور ایدك . ایشته بو صره‌لرده ایدی که خدیو مصر حاجی عباس حلمی پاشا حضرتلریله‌ده خصوصیت پیدا ایتدك :

« خدیو مصر حضرتلری ایله ملاقاتمزی و آره‌مزده جریان ایدن احوال ومعاملاتی اهمیتی جهتیله آیروجه بررساله صورتنده قلمه آلمق فکرنده اولدیغمزدن بوجهتك شمدیلك تفصیلنی زائد عائد ایدرز . »

نهایت خدیو مصر حضرتلری بزه معاونته باشلادی . یوز انکلیز لیراسی بر مخصصات معینه تنسیب ایدوب بونی بالذات بزه تبلیغ ایلدی . بر مدت عسکره‌ده دوام نشریات ایچون خرجراه ویروب « پارس » ه قدرده تکرار کوندردی

خدیو مصر حضرتلرینك بالذات تعیین بیوردقلری بو مخصصات « پارس » ده تأخره اوغرادی . ایکی آی قدر زحمت چکدك فقط او آرالق پارسده بولنان جمال الدین افندی حضرتلرینك مخدوملری مختار بك افندیدن معاونت کوردك ، تهوین احتیاجایلدك .

نهایت بر چوق مخابره‌دن صکره مخصصات معینه‌مزك بر قسمینی کلدی ، سوزمزه اینانمیان اخوان یالان سویلدیکمزی اکلادی . همان ایشه جدیتله باشلادق . فقط تکرار ـ نه کبی

احوال وتأثيرات الجاسيله اولديغنی بوراده ذکر ایتمك ایستهمه یز. مخصصاتمز قطع ایدلدی . پارسده یکیدن مشکلات باش کوستردی، مصره عودتهمضطر قالدق.

مصرده خدیو حضرتلرندن ایضاحات طلب واستر حامنده ایکن بشقه جریانلر میدان آلدی ؛ یمن اختلالی علو لندی .

بز، او آرالق داخلیه ناظری بولنان طلعت بکه ؛ ناموسلی بر عثمانلی اولمق اعتباریله مخالفتهباقیه رق « یمن » حقنده کی معلومات وتتبعاتمزی بر لایحه ایله تصویر ایتدك ، طبع ایدرك عیان ومبعوثان حضراتیله مطبوعات عثمانیه مزه کوندردك . « تصویر افکار » لایحه مزی ، تقدیرات مخصوصه ایله قسماً خلاصه ایدرك درج ایتدی .

ایشته بو لایحه اوزرینه علیهمزده کی پروپاغاندالر آرتدی . درلو درلو اتهاماته هدف اولنجه بز، بر لسان نزاهتله حیاتمزك حسابنی و شریف پاشا و سائره ایله ظهور ایدن اختلافاتك حقایقنی « پلانجو » نامنده بر رساله ایله تصویر ایدوب طبع و نشر ایلدك .

اسف که آرادیغمز آدابی مخاصملرمزده بوله مدق ؛ تشدید هجوم ایتدیلر . بزده شریف پاشا برادری فواد پاشانك الآن تأدیه ایدلمیان سکز یوز لیرالق بر تعهد تحریریلرنی

سایه‌سنده ملته وطنپرورلك ردای کاذبیله میدان سیاستده شهسوارلق ایتمکده اولان منفعتپرستانك ماهیتلرینی بتون اعمالریله تصویر ایتدك ۳۱ مارت ۱۳۲۵ فاجعه‌سنك برتاریخچه‌سنی یازوب فورمه فورمه طبع وبهر فورمه‌سنی برغروش بدل ایله صاتمه‌رق نشر ایلدك.

فورمه‌لردن تراکم ایتمکده اولان مبلغه صمیمی اخوانمزك معاونتی منضم اولدی ، بو سایه‌ده نشریاته دوام ایدلدی .

خصمامز ، ضرورتك نشریاتدن بزی الیقویه‌مدیغنی ، عزم وتشبث شخصیٔ وطنپرورانه‌مزه حائل اوله‌مدیغنی کورنجه‌شدتی ، وجدانسزلغه قدر ایلرولتدیلر . خدیو مصر حضرتلری یوز یکرمی بیك فورمه رادەسنده بولنان مطبوع کتابلرمزی اوراق سائره‌مز ایله‌بدللرینی تأدیه ایتدیرمه‌دن ، حتی بورجلرمزی تسویه ایتدیرمه‌دن ضبط و مصادره ایتدیروب بزی مصرك حدودی خارجنه چیقارتدی .

ایشته خصمامزك بو قوت وشدت غیرمشروعه‌سنك تأثیراتیله درکه مصری ترك ایله آتنه‌یه کلدك . انکلیزلرك یاردیمی اولمسه ایدی او آرالق محفوظاً استانبوله سوق ایدیله‌جك ایدك .

* * *

ایشته بز ، بویله‌جه‌بتون حسیاتمزده حریشادق. حریتمزی ، اجتهاد و وجدانمزی کیمسه‌یه الت ایتمدك . عون و عنایت حقله بوندن صکره‌ده الت ایتمیه‌جکز .

شریف پاشا پاره‌سیله پارسده کی نشریات و جهادمزه کلنجه صباح‌الدین بکك دلالت و دعوتیله واقع اولدیغنی احرار فرقه‌سی کاتب عمومیسی نورالدین فرخ بك و سائر اخوان بك رعنا بیلورلر . مصرده کی نشریاتمز ایسه قسماً خدیو مصر حضرتلرینك معاونتلریله ، قسماً ده بزی سون، جدیتمزی تقدیر ایدن اخوانمزك یاردیمی ایله‌در . بو جهتلری بز ، اولجه نشر ایتدیکمز « پلانجو » نام رساله ایله و قسماً طبع ایده‌بیلدیکمز تاریخچه ایله ، حتی بودفعه استانبولده تکرار نشر ایلدیکمز « سربستی » نك ۱۹ تموز ۱۳۲۸ تاریخلی نسخه‌سیله‌ده تفصیل ایلش ایدك .

شریف پاشا ایله آره‌مزده کی مقاوله احکامنه عدم رعایته کلنجه بوده بزدن دکل ، شریف پاشا طرفندن سیاسی ، شخصی بر طاقم احتراصاتدن تولد ایتمشدر . بونی پارسده بولنان وطنداشلرمز ایله استانبولده کی عاملر پك اعلا بیلورلر . حتی کامل پاشا مخدومی سعید پاشاده ظن ایدرزکه بو جهتلری تصدیق ایدرلر .

« مجبور اولنجه « سلطنت منوره ا » منویاتنی دخی ایضاح و تصویر بزجه کوچ دکلدر . »

ایشته شو بیاناتمز غرضکارلرك ، منفعتپرستلرك حقمزده کی

افترا و پروپاغاندەلرینك سبب و مؤثرلرینی وجدان عمومی ملینك محاکمەسنه کافیدر ظنندەیز .

*
* *

ایشته مصردن اخراج ایدیلوب آتنەیه کلدیکمزده اوت ، برمدت مشکلات چکدك . نهایت روم ماتی وطنداشلرمزدن بعضیلریله غزته نشری ایچون مقاوله عقد ایتدك « فاروق » و « جهاد » ی طاش باصمەسی اولەرق چیقاردق . حتی مدیر مسئولی یونان اتریاسنه منسوب « صدای ملت » غزتەسی صاحب امتیازی « صاوا الاکوز اوغلی » ایدی .

نشریاتمز ، اجتهادمز یونان حکومتنه خوش کورونەمدی ، مناسبتسز شدتلر باشلادی . زیرا مملکتمزك بعض منابع سیاسیەسیله یونان حکومتی علاقەدار ایدی . بو علاقه تأثیراتیله باقدق که حال فنادر . هرچەباداباد مملکتنه عودتە تسایم نفسه قرار ویردك .

استانبوله وصولمزله پولیس مدیریتنەطوغریدن طوغری یه کیتدك ، تسایم نفس ایتدك ، دیوان حرب عرفینك حقمزدەکی غیابی حکمی موجبنجه بروسەده اقامته مأمور ایدلدك . جلوس همایوندە عموم ایله برابر — مراد بکك داخل اولدیغی لیستەیه — بزده داخل اولەرق نائل عفو اولوب استانبوله عودت ایتدك .

*
* *

وطنی احیایه اك بیوك مؤثرلردن بری اولان غزته جیلكله متحسس ایدك ؛ بتون اعصابمزه تكاثف ایتمش اولان فكر حریتدن ، فكر تنقیددن فراغت ایده‌مز ایدك .

بو ابتلا سوقیله‌در كه استانبوله وصولمزك ایكنجی كونی داخلیه نظارتنه كیتدك . غزته‌مزك نشرینه مساعده طلب ایتدك . ویرمدیلر ، تفسیره مستعد برچوق اسباب سرد ایتدیلر ، بزه مأموریت ، متصرفلق تكلیف ایلدیلر . بز ، بو ادارهٔ مصلحتی قبول ایده‌مدك ، غزته‌جی قالمق ، مسلكه‌مزده ، بی طرفانه اجتهادمزده دوام ایتمك عزمنده اولدیغمزی اكلاتدق .

ایشته بو جریانده ، بو طرز حیاتده ایكن اداره‌ده ، آنی بر تبدلدر حاصل اولدی ؛ اتحاد وترقی جمعیتی حكومتدن چكلدی . بعض یرلردن « انقلاب » ، « ایكنجی انقلاب » صدالری باشلاندی . مطبوعاتده‌دخی بردور سربستی كورینور كبی اولدی . ایشته بودوردن بزده استفاده ایتدك ١٦ تموز ١٣٢٨ ده « سربستی » نی نشر ایتدك .

سربستی ، مستقل براجتهاد دائره‌سنده احوالی تدقیق و تنقید ایتدی ، یكی اداره‌یه اشتراك ایدن عناصرك تفریقی تمنی ایتدی ١٠ تموز ١٣٢٤ مشروطیتنی متعاقب پاك عنصر ایله ملوث عنصرك قاریشمسی یوزندن كچیریلان اهوالی اشتهاد

ایده‌رك بو تبدلده اولسون بو جهتك نظر اهمیته آلنمسنی تمنی ایتدی .

خلاصهٔ اجتهادمز، عنصر پاکلك اقسامنی ، عنصر ملوثدن تصفیه ایده‌رك غایهٔ آمالمز اولان « قانونی بر اداره » نك ؛ علمی ، اجتماعی ، اقتصادی ، بر « ادارهٔ مشروطه » نك اساسلرینی قوردیرمق ، کوسترمك ایدی .

بز بو غایه‌ده یالکز نشریاتله قالمدق ، تشبثاته‌ده کیرشدك ، قیصری مبعوث‌سابق علی غالب بك ، حریت ائتلاف فرقه‌سی مؤسسلرندن شعبان افندی کبی فرقه عالمنده معروف سیمالرله‌ده بالمصاحبه رأیلرینی استمزاج ایتدك . نهایت « ناموس » ایله « تجانس افکار » قاعدهٔ اساسیه عد ایدیله‌رك فعال ، منتظم بر فرقهٔ سیاسیه تشکیلنه غیرت ایتدك .

ایشته نشریاتمز بواساسلری‌ده تعقیب‌ایتدی . فقط بواجتهاد بی‌طرفانه آنجق « اوتوز آلتی » کون‌دوام ایده‌بیلدی . چونکه تنقیدات یوکسك طبقه‌لره نفوذ ایتدی ، حقیقی برتجددایچون قطعی‌اولان‌اساسات اوزرینه‌چکیلان‌پرده‌لر آتلدی ، وضوح ایله ، صراحت ایله حقیقت کوسترلدی .

ایشته رجال اداره‌نك مجهول ، معلوم‌شاهقه‌لرینه قدربویله پرواز ایدنجه ، « سربستی » آنی برضربه‌یه‌اوفرادی ، اسرارك صاقلاندیغی یوکسکلره‌قدر صعودینه ، وبووسیله ایله‌ملته‌رجالنی

طانمغه میدان ویردیرلمك ایسته‌ملدی . ذاتاً اسکی تنقیداتمز اونوتیله‌مامش ؛ مصر و آتنه‌ده کی نشریاتمز ایسه خوشه کیتمامش بالخاصه صوك کونلرده کی تنقیداتمز اعصاب خراش برحرکت تاقی اولندی ، « بیوکلر ! » آره‌سنده ، خفی بر مذاکره جریانینه باعث اولدی ، مذاکره‌نك نتیجه‌سی مطبوعات مدیری سیرت بکك بر تقریریله اکلاشلدی . سیرت بکك ، « بیوکلر » ك مذاکره‌سندن ملهم اولان بر تقریری اوزرینه داخلیه ناظرسابق دانش بك پولیس مدیریت عمومیه‌سنه غزته‌مزك تعطیلنی امر ایتدی .

مطبوعات داخلیه مدیری سیرت بکك کوسترديکی اسباب تعطیل نه قانونی ، نه‌ده منطقی ایدی . بز ، بوجهتی نظر دقته آله‌رق داخلیه ناظری سابق دانش بکه مراجعت ایتدك ، بیك درلو مشکلاتی متعاقب ناظر بکه مسئله‌یی ایضاح ایده‌بیلدك ، ناظر بکك عدم معلومات بیان ایتمسی اوزرینه حیرتلر ایتدك ، مسئله‌نك اسرار انکیز ، کیفی برصورتده حلنه جرأت ایدلدیکی اکلاشلدی قانون خارجنده‌کی قوتلره بوین اکمك اساساً معتادمز خارجنده اولدیغندن ، درحال قانونه مراجعت ایتدك . داخلیه نظارتنه رسمی براستدعانامقدیم ایده‌رك مطبوعات مدیرینك فوق‌القانون تجاوزینك رفعیله ضرردن وقایه‌مزی تمنی ایلدك . استدعامز کونلرجه سوروندی ، نهایت شورای دولته قدر کیتدی . شورای دولت ؛ مطبوعات مدیرینك مطالعاتی قانونی

بوله‌مدی ، رد ایتدی . سربستی‌نك انتشارینه تكرار مساعده ویریلسنه قرار ویردی .

بوقانونی قرار اوزرینه نه اوله‌بیلورایدی ؟ ایرتسی کوندن اعتباراً سربستینك دوام انتشاری دكلمی ؟.. هیهات که اویله اوله‌مدی . مطبوعات مدیری سیرت‌بك ، شورای‌دولتك بو قراریني دخی اجرا ایتمدی . مسؤلیت قانونیه ، قانون اساسی ضرر مادی‌مز هیچ نظراعتباره آلنمدی . بوحقلرك برجزایی موجب اوله‌بیله‌جكی ملاحظه‌سنه بیله لزوم حس اولنمدی . هرحالده قانونه قارشو اولان بوجسارتك « قپو قول » مسلكندن آلنمش اولدیغی ظن ایدلدی .

غرائبدن اوله‌رق ؛ دالغینلق اثریمی نه اولدی ؟ سیرت‌بك بر كون داخلیه نظارتی مهرداری‌بك حضورنده دخی استغنامزی تقدیرایده‌مدی ، بزی‌ده كندی كبی ظن‌ایتدی ، هرشیئه متنزل فرض ایتدی .

ایشته ایكنجی انقلاب ، بو « قانونسز » معامله‌لر ایله « سكون » ی تأمین ایتمكله اوغراشورکن بزده بو اسكمله اقطاره‌سنك بر « دور قانونی » اوله‌مدیغنی اكلادق ، مملكتمزك محتاجی اولدیغی دور حق وعدالته‌دور قانونه‌انتظاره‌مضطر قالدق .

* * *

ایشته كورولدی كه حیاتمز ، وطنی برفعالیت ایچنده كچمشدر .

هرایکی دورده‌ده هرکون ، هرسنه باشمزدن بیك فلاکت کچمشدر .
عبدالحمید دورنده، سلطان محمد رشاد خان حضرتلرینه انتسابمزدن طولایی اون ایکی سنه منفالرده، زندانلرده اولوم کونلری کچیردك .
خانه‌مز درت دفعه تحری ایدیلوب موجودمز تالان ایدلدی .
بزبویله محرومیتلر ایچنده ایکرایکن دور مشروطیت دینلدی ؛ سوینلدی ، آلقیشلاندی؛ بوسونجلرك، بو آلقیشلرك سکراتی پاك عنصر ایله ملوث عنصری قاریشدیردی ؛ حریت‌ده، حقوق ملت‌ده تکرار آچیقده قالدی .
بز ، مملکتمزك بوبحرانـه قارشوده سکوت ایده‌مدك ؛ طریق صلاح وسلامتی کوسترمکدن ایریله‌مدق . تجددات‌ك اساسلرینی ، انقلابلرك عاملرینی ، اسکی عنصرلرك یکی عنصرلره قارشو اولان وضعیتلرینی متعدد مقالات ایله ایضاح ایتدك . فقط بزینه قباحتلی عد ایدلدك ، اون ایکی سنه‌لك جفالره درت‌سنه دها علاوه ایتمکه مجبور اولدق .
اوروپاده کچیریلان درت سنه‌لك حیات ؛ منفا حیاتی کبی آجی ایدی ؛ قاراکلق، اضطراب انکیز ایدی .
بز بوقاراکلقلر ایچنـده ینه وسعمز درجه‌سنده نشریاتده دوام ایتدك . وطنداشلرمزی ، منور پاك اولان یکی عنصره منسوب کنجلریمزی ایقاظ ایتمکه غیرت ایتدك . بو دورهٔ حیاتمزده‌ده بر چوق فلاکتلر کوردك، داخلی قوتلره خارجده‌ده

نمونه‌لری توره‌دی ؛ مصرده یوز یکرمی بیك فورمه کتابنز مصادره ایدلدی ؛ بومصادره‌یه استانبولده‌کی خانه‌مزك آتشی، مطبعه‌مزك خساری انضمام ایتدی . نهایت « دورقانونی »نك کلدیکی تبشیر ایدیلدی ؛ بیوکلرده بر تبدلدر کورلدی . بو رجال تبدلاتی صوك درجه مهم عد ایدلدی ، مملکتك سیاستی، اداره‌سی حقنده بر چوق شیلر سویلنلدی . هریرده انکلیز پولتیقه‌سی موضوع بحث ایدیلدرك، بر انکلیز معتمدلیسی ، بر پیر سیاست آراندی .

ایشته بودورك بحرانی‌ده بوبله‌جه کامل پاشانك مسند صدارته کتیرلمسیله قرار قیلدی .

بویکی اداره ایچون‌ده‌یکی آدملر آراندی؛ ذاتاً هریکی اداره ایسته‌دیکی آدملری یانده کتیردیکی ایچون بوایسته‌نیلان انسانلر درحال بولوندی ؛ ولایتلره ؛ متصرفلقلره ؛ حتی قائمقاملقلره؛ قاعدةً ایجاب ایدن یرلره ؛ کوندرلدی .

بز؛ بومعاشلی حیاته قارشوده بیکانه قالدق؛ تشبث شخصیمزله یشامق ایسته‌دك . یالکز رزاق عالم اولان الله استناد ایتدك . دماغمزك ، فکرمزك؛ معلوماتمزك ثروتیله قناعت ایتدك .

تشبث شخصیمزه ضربه‌لر ایندیرلدی ، روحمزك ، دماغمزك اولدیراسنه چالیشلدی . وطنی مجاهدمزه ، حق حیاتمزه قصد ایدلدی بتون حقلرك « حق » دیه‌ن الله‌لا محاسنه چالیشلدی .

اوت، شرقك بنيانني برمايه؛ برمايهٔ خودپرستی قاتلش ، مجاهدلر بو مايهٔ خودپرستی اوكندهاريبور.

بدبخت شرق ! مأيوس اولمه! سنك اسباب تعاليكه، تصفيه كه جاليشمه جق ، مايهٔ خودپرستی يی خمور كدن آيرمه جق ، حقيقی اولادلرك واردر. اوت، ايی بيل كه بونلريالكز سنك حريتكه، سنك تخليصنه عهد ايتمشلردر . هيچ يورلمزلر ، هيچ اجتناب ايتمزلر ، ميدان جهاددده سنك ايچون ، سن وطنلری ايچون بر كون كورونه جكلردر . بونلر پك ايو بيلورلر كه ظلمتك ازقه سی كنجلمكدر ، نوردر !...

والله ولی التوفيق يهد ينا الی اقوم طريق

سربستی صاحب امتياز و محرری

مولان زاده

رفعت

3 1761 06981660 1

Rif'at, Mevlânzâde
Hakk-ı vatan

DR
577
R54